



**LUNDS**  
UNIVERSITET

Sociologiska institutionen

## “Gör jag rätt, gör jag fel?”

Upplevelser av norm- och genusstrukturer inom  
föräldraskapet

Författare: Amanda Persson och Elin Magnusson

Kandidatuppsats: SOCK10, 15 hp

Vårterminen 2022

Handledare: Axel Fredholm

## ABSTRAKT

Författare: Amanda Persson och Elin Magnusson

Titel: "Gör jag rätt, gör jag fel?"

Kandidatuppsats: SOCK10, 15 hp

Vårterminen 2022

Handledare: Axel Fredholm

Sociologiska institutionen, vårterminen 2022

Studiens syfte är att ur ett sociologiskt perspektiv belysa nutida föräldrars upplevelser av föräldraskapets normer och förväntningar. Den syftar också till att belysa eventuella upplevda skillnader mellan förväntningar mot mammor respektive pappor. Studien görs mot en bakgrund av tidigare forskning, statistik och föräldraskapslitteratur som belyser förekomsten av föräldraskapsnormer, att mammor och pappor möter olika sociala förväntningar i sitt föräldraskap samt tar olika roller i familjen. Teorier om genusstrukturer, normer, socialisering samt familjegörande används för att sätta individernas upplevelser i relation till det samhälle som de lever i. Undersökningen är kvalitativ och har gjorts i form av ostrukturerade fokusgruppsintervjuer med föräldrar som har barn i åldrarna tre till tolv år. Studien visar normers påverkningskraft och att mammor är mer medvetna om omgivningens förväntningar gentemot dem än pappor verkar vara. Det upplevs även vara olika krav som riktas mot mammor respektive pappor. Vidare framkommer att det är vanligt att jämföra sig med andra socialt och att förväntningar kommer lika mycket från individerna själva som från deras omgivning. Inom arbetslivet kan en utveckling identifieras i att ingen av deltagarna upplever förväntningar kring vem som ska vara hemma med barnen. Inom hemmet kvarstår dock könsskillnader i uppdelningen av uppgifter. Detta ses inte som problematiskt av deltagarna, vilket påvisar att något som anses vara problematiskt på strukturell nivå inte behöver upplevas som problematiskt på individnivå. Deltagarna uttrycker en önskan om att inte definieras av kraven som riktas mot deras roller som föräldrar, kvinnor och män, utan istället få skapa sina egna identiteter och leva som de väljer. Studien betonar individernas rätt till sina egna upplevelser och tankar.

Nyckelord: Normer, Förväntningar, Föräldraskap, Föräldraroller, Jämställdhet, Könsskillnader

# Innehållsförteckning

<b>Inledning &amp; bakgrund</b>	<b>1</b>
1.1 Syfte & Frågeställning	3
1.2 Avgränsningar	3
<b>Teori</b>	<b>4</b>
2.1 Normer & Socialisation	4
2.2 Socialkonstruktivism	5
2.3 Kön som social konstruktion	5
2.4 Kön som socialt kollektiv	7
2.5 Att göra familj	8
<b>Tidigare forskning</b>	<b>9</b>
3.1 Normer utvecklas men skillnader kvarstår	9
3.2 Utbrända mödrar i jämställda samhällen	9
3.3 Moderskapet - ett snävt normativt ramverk	10
3.4 Samtida faderskap	11
3.5 Studiens bidrag till fältet	13
<b>Metod</b>	<b>13</b>
4.1 Datainsamling	13
4.2 Urval	14
4.3 Intervjuprocess	16
4.4 Analysprocess	17
4.5 Ytterligare brister	18
4.5 Etik	18
<b>Analys</b>	<b>20</b>
5.1 Upplevelser av normer och sociala förväntningar	20
5.2 Mammors & pappors förhållningssätt till omgivningen	22
5.3 Social jämförelse	24
5.4 Olika krav gentemot mamman respektive pappan	26
5.5 Projektledaren & lekledaren	29
5.6 Ett arbetsliv i utveckling	31
5.7 Tro på utveckling & önskan om att få välja själv	34
<b>Diskussion &amp; slutsatser</b>	<b>35</b>
<b>Litteraturlista</b>	<b>38</b>

# 1. Inledning & bakgrund

År 2021 utsågs Sverige till EU:s mest jämställda land av European Institute for Gender Equality (EIGE) med ett indexvärde på 83,9 av 100. Mätningen undersöker områdena arbete, pengar, kunskap, tid, makt och hälsa. Sedan 2005 är Sverige ledande inom alla områden förutom inkomstskillnad mellan kvinnor och män (Nationellt centrum för kvinnofrid, 2021).

Trots detta finns könsskillnader inom hemmen. Statistiska centralbyrån (SCB) publicerade i maj 2022 en undersökning av tidsfördelningen inom hemmet. Den visar att kvinnor och män i stor utsträckning ägnar sig åt olika saker i hemmen. Exempelvis städar kvinnor i genomsnitt 54 minuter per dygn och män i 34 minuter. Män lägger mer tid på sådant som fordonsskötsel och underhåll av bostaden. När det gäller omsorg av barn rapporteras också en viss skillnad. I sådant som läxhjälp och att närvara vid barnens aktiviteter rapporteras ingen könsskillnad men kvinnor ägnar något mer tid än män åt omsorg såsom matning, hygien och läggning, 23 respektive 12 minuter (SCB, 2022).

Försäkringskassan (2020) visar att fler kvinnor än män fortsatt använder föräldraförsäkringen och är föräldralediga i större utsträckning. Mäns uttag har ökat över tid men tydlig skillnad kvarstår. År 1974 tog mammor ut 99,5% av föräldrapenningsdagarna och år 2020 hade det förändrats till 70% då papporna tog 30%. Detta ser Försäkringskassan som en långsam process mot jämställdhet inom föräldrarollen. För att förklara könsskillnaden lyfter Försäkringskassan bland annat ålder, inkomst och utbildning som påverkande faktorer. Normer på arbetsplatsen och i samhället överlag tros också påverka. Normalisering av den föräldralediga pappan kan ha bidragit till att fler pappor tar ut föräldraledighet medan andra normer och exempelvis ekonomiska förutsättningar fortsatt kan begränsa uttaget. Studien *De jämställda föräldrarna* (Försäkringskassan 2013) visar på att jämställda och traditionella ideal samexisterar men att par generellt är beredda att offra mer inkomst för att mamman ska vara hemma.

Normers starka ställning påvisas av föräldraskapslitteratur. I boken *Handbok i jämställt föräldraskap* (2018) synliggör författaren Marie Lok Björk vikten av att reflektera kring jämställdhet i föräldraskapet redan innan en får barn. Hon ser hur samhällsnormer ger förväntningar på hur en mamma respektive pappa bör vara, som inte samspekar särskilt väl med den jämställdhet som eftersträvas i samhället idag. Även om individen tror sig göra medvetna val visar statistiken hur vi följer strömmen och samhällsstrukturer. Björk (2018) poängterar vikten av att bli medveten och ta medvetna val för att må bra i föräldraskapet.

Relationen behöver inte nödvändigtvis vara helt jämställd, så länge en vet vad det innebär och är överens om den fördelning en har (ibid 2018, 17-18). Genom hela boken belyser Björk olika områden som par bör reflektera kring för att må bra i sin relation och kunna hantera samhällets normer och omgivningens förväntningar.

För att vidare belysa förekomsten av föräldraskapsnormer kan också boken *Pappa, inte barnvakt* (2015) lyftas fram. Här beskriver skribenten, förskolläraren, pappagrupsledaren och pappan Freddot Carlsson Andersson sin upplevelse av och sina reflektioner kring föräldraskap. Med sin sons mamma har han upplevt många situationer där normer synliggjorts. Hon har exempelvis fått kommentaren om att pappa är barnvakt när hon gått på bio och Andersson betonar att tanken att vara barnvakt till sitt eget barn är skrattretande. Andersson diskuterar vidare hur det brukar talas om naturliga skillnader mellan män och kvinnor (ibid, 41-47). Att kvinnan är mer omvårdande och att det är naturligt om pappan vill satsa mer på karriären. Att vara en främling till sitt barn är något som pappor som Andersson möter fruktar. Han menar att intimitet inte är av naturen given utan skapas genom tid och engagemang och betonar att omsorg inte är en kvinnlig egenskap utan en mänsklig egenskap (ibid, 52). Andersson menar också att jämställdhet inte handlar om att vi måste lämna traditionella könsroller och göra precis samma sysslor. Dock ser han att män verkar ha större valfrihet att göra det som de tycker är roligt (ibid, 35-36).

Även etablerad forskning belyser förekomsten av föräldraskapsnormer (Preisner et al. 2019; Roskam et al. 2022; Johansson, 2014; Brooks och Hodkinson 2020). Bland annat lyfts det fram att mammor och pappor möter olika förväntningar och att mammorna ofta förväntas ta rollen som den primära omsorgsgivaren (Brooks och Hodkinson 2020, 25; Preisner et al. 2019, 36). Det har identifierats att det inte är ovanligt att mammor idag drabbas av utbrändhet (Preisner et al. 2019, 36; Roskam et al. 2022, 159). Samtidigt identifieras en utveckling i att pappor förväntas ta mer ansvar för hemmet och familjen än förr och att många män vill vara aktiva föräldrar (Preisner et al. 2019, 36; Roskam et al. 2022, 160; Brooks och Hodkinson 2020, 18). Det diskuteras dock även att pappor fortsatt kan möta motstånd från arbetslivets förväntningar och hindras från att vara närvarande i den grad som de önskar (Preisner et al. 2019). Forskare har lyft fram en önskan om fortsatt forskning inom området för att ytterligare belysa problematiken (Roskam et al. 2022, 171; Johansson, 2014, 220).

Statistiken, böckerna samt forskningen visar på att föräldraskapet präglas av förväntningar och normer. Förutsättningarna och förväntningarna verkar ha utvecklats under senare tid samtidigt som spår av äldre traditioner kvarstår. Denna bakgrund har väckt

nyfikenhet hos oss som forskare. Hur upplevs föräldraskapet idag? Är föräldraskapet jämställt och behöver det vara det? Hur hanterar och reflekterar föräldrar kring normerna?

## 1.1 Syfte & Frågeställning

Syftet med denna studie är att ur ett sociologiskt perspektiv undersöka nutida föräldrars upplevelser av normer och sociala förväntningar relaterade till föräldraskapet. Syftet är också att undersöka eventuella upplevda könsskillnader. Rollerna som mamma och pappa diskuteras och eventuella skillnader mellan hur män och kvinnor reflekterar kring och agerar i föräldraskapet kommer att belysas.

Genom att fokusera på individernas upplevelser ämnar denna studie att belysa både den sociologiska kopplingen mellan individen och samhället men också hur individer reflekterar kring sin vardag. Studien vill belysa om och hur genusstrukturer samt sociala normer påverkar individens handlingsutrymme och förutsättningar samtidigt som den vill skapa förståelse för individens egen upplevelse av att vara i dessa strukturer. Studien ämnar undersöka upplevelsen av föräldraskapet i den vardag som konstant pågår. Detta undersöks genom att föräldrar reflekterar kring sina vardagliga ageranden, val och känslor i relation till föräldraskapet, sin parrelation och omgivningens reaktioner. Undersökningen görs i form av fokusgruppsintervjuer där sammanlagt tio föräldrar deltar.

Studien hoppas kunna bidra till forskningsfältet och att fortsatt uppmärksamma normer inom föräldraskapet. Detta genom att belysa upplevelsen av att vara mamma respektive pappa i en nutida, svensk kontext.

Frågeställningarna till denna studie har därmed formulerats som:

- Upplever mammor och pappor att det finns sociala förväntningar och normer gentemot deras föräldraroller i Sverige idag?
- Om det finns en upplevelse av normer och förväntningar, hur reflekterar föräldrar kring dessa?

## 1.2 Avgränsningar

Studien ämnar inte att göra anspråk på en generell bild av hur föräldraskapsnormer eller sociala förväntningar inom föräldraskapet ser ut. Avsikten är att undersöka deltagarnas individuella upplevelser kring dessa ämnen. Därför är inte den samhällliga nivån i fokus även om kopplingar till samhällsstrukturer, såsom förväntningar gentemot de olika könen,

diskuteras i förhållande till deltagarnas uttalanden. Målet är alltså inte att främst dra slutsatser på gruppnivå utan snarare att sätta individernas uttalanden i relation till strukturer och teorier för att belysa hur deltagarnas upplevelser förhåller sig till dessa. Studiens resultat och analys baseras på det datamaterial som samlats in under studiens gång. Det är därför inte heller studiens mening att testa teorier eller hypoteser utifrån en förutbestämd tanke eller idé.

Studien belyser en genusproblematik men tar avstånd från att föra en fördjupad genusdiskussion. Det finns många forskare och studier som belyser genusstrukturer på en samhällsnivå på ett mer utförligt sätt. Denna studiers fokus är främst att undersöka individers reflektioner kring könskodade normer inom föräldraskapet.

Studien fokuserar på att undersöka föräldrars nutida upplevelser av föräldraskapet. I detta reflekterar dock deltagarna kring sina uppväxter och hur det har varit förr och även tidigare forskning som nämns förklarar att det har skett utveckling inom området. Studiens syfte är emellertid inte att göra en historisk jämförelse och redovisningen av hur föräldraskapet upplevts förr är därför begränsad.

## 2. Teori

### 2.1 Normer & Socialisation

Två för studien relevanta sociologiska begrepp är normer samt socialisation. I inledningen har det framkommit att upplevelser av normer inom föräldraskapet förekommer och har påverkanskraft på individen. Socialisation är den process varigenom individen lär sig dessa normer och hur hen ska förhålla sig till sin omgivning. Båda begreppen bidrar i denna uppsats till att belysa individens förhållande till samhället. Dessa begrepp ska därför kort definieras.

Normer definieras här som formella eller informella regler om hur en bör agera. Främst kommer sociala normer nämnas, alltså vad som anses vara rätt i ett socialt sammanhang. Normbrytande kan leda till sanktioner så som minskat socialt anseende. Sociala normers påverkanskraft kommer från att de internaliseras och att individen själv eftersträvar att följa dem. Internaliseringen är en process där normer måste kommuniceras, tolkas och förstås innan individen kan tillämpa dem. Ofta är normer otydliga och lämnar ett tolkningsutrymme. En viktig del av det sociala livet blir därför att reflektera kring och diskutera omgivningens normer. Normer kan påverka individens agerande exempelvis i vilka mål en sätter för sig själv. De kan också ge stöd för beslutsfattande i situationer där det är svårt att veta vad som är den rationella vägen framåt (Engelstad 1998, 221-222).

Socialisering är en process som kan liknas vid uppfostran men som omfattar fler former av påverkan och påverkar hur individer formar sina identiteter. Processen lär individen vad som är normativt och förväntat och detta kan förmedlas både genom tydliga regler och genom sådant som ansiktsuttryck, kroppsspråk, ljud och språket. Exempelvis behöver föräldrar inte ens vara medvetna om alla signaler som de förmedlar och som tolkas av deras barn. En viktig funktion av socialiseringen kan anses vara att skapa en gemensam förståelse för vilka normer och värden en grupp eller ett samhälle har. Att inte följa normer kan som tidigare nämnts bemötas av sanktioner, men genom socialiseringsprocessen då individer internaliserar normerna blir sanktioner med tiden överflödiga (Ve 1998, 296-298).

## 2.2 Socialkonstruktivism

Denna uppsats har en socialkonstruktionistisk utgångspunkt. Socialkonstruktionism utgår från att den sociala verkligheten skapas och definieras i det sociala. Kultur är exempelvis inte något oföränderligt och givet utan omkonstrueras och reproduceras konstant i det vardagliga samspelet. Sociala aktörer skapar sin omvärld snarare än att endast förhålla sig till dess rammar. Kategoriseringen av omvärlden är social. Mening och betydelser kan därför variera i olika sammanhang och tider beroende på vad människor i en viss grupp gemensamt bygger upp. Manlighet och kvinnlighet är exempelvis inte naturgivet utan kategorier som skapas socialt och laddas med betydelse i en social kontext. Vad som då anses vara manligt och kvinnligt kan variera i olika grupper och tider (Bryman 2018, 58-59).

## 2.3 Kön som social konstruktion

Candice West och Don Zimmerman var några av de första som pratade om kön och genus som socialt konstruerade (Esseveld 2004, 6). Tidigare forskning hade talat om könsroller som vi lär oss som barn och sedan spelar upp som en teater livet igenom. West och Zimmerman såg istället genus, det sociala könet, som något som konstant omskapades. De kallade detta *doing gender* (göra kön). Det konstanta skapandet av ett socialt kön innebär att en ständigt utvärderas av sin omgivning enligt rådande normer om vad som är manligt och kvinnligt (Evertsson 2016, 55-56).

Även Judith Butler (2006) har bidragit till genusdiskussionen. Kön enligt Butler (ibid, 10) syftar på det biologiska och genus blir en tilldelad i sociala sammanhang. Manligt och kvinnligt är socialt konstruerade normer som är baserade på heterosexuella tolkningsramar (ibid, 192). Begreppet *den heteroexuella matrisen* används för att påvisa att uppdelningen i



två kön legitimeras utifrån att biologiskt kön, socialt kön och sexuella begär kopplas samman. Utifrån heterosexualitetens normativa ställning skapas diskursen om två kön, som antas vara grundläggande och given (ibid, 74). Utifrån denna könsuppdelning skapas könade identiteter. Identitet tolkas alltså i relation till heterosexualitet och manligt kontra kvinnligt (ibid).

Kön diskuteras ofta, både i sociala och vetenskapliga sammanhang, som dikotoma (Nordberg 2004, 47). Könsdikotomi bygger på att handlingar, egenskaper och sociala uttryck tillskrivs rollen som man eller kvinna. Marie Nordberg (2004, 51-63) menar att maskulinitet alltid beskrivs som manligt och femininitet som kvinnligt och att dessa två är motpoler. Nordberg ser begreppen feminint och maskulint som problematiska. Även om feminitetens status i sig ökar kvarstår den underordnade relationen gentemot det maskulina. Så länge begreppen används som en särskiljande funktion kommer könsdikotomin också att upprätthållas. När kön ses som socialt konstruerat är definitionerna förändringsbara. Vad som ses som feminint respektive maskulint kan förändras och variera i olika kontexter. Att kategoriseringen görs påverkar dock ändå hur vi tänker och agerar i praktiken. Genom en intervjustudie visar Nordberg hur individer själva kategoriserar sina ageranden. Det finns oro för att agera eller tolkas fel och möta sanktioner från omgivningen (ibid, 51-63).

West och Zimmerman menar på att vi alltid, medvetet eller omedvetet, försöker passa in i den könsroll som tilldelats oss (Evertsson 2016, 55). Enligt West och Zimmerman kan vi inte undvika att göra kön i vardagslivet och detta leder till att vi ständigt analyserar och kategoriserar varandra utifrån manliga och kvinnliga normer (ibid, 56). En del i detta är att beteenden könskodas. Ett område som Evertsson nämner som reproducerar kön är hushållsarbete. Kvinnor kan anses vara mer ansvariga för att hålla hemmet och barnen rena och fina. Män kan ses som mindre manliga om de prioriterar familj och hem framför sitt arbete. Evertsson lyfter även att kvinnor i mammarollen möter andra förväntningar än män gör i papparollen. Många passar inte in i de förväntningar som de möter utifrån sitt kön. Hon poängterar att om förväntningarna förlorar sin normsättande funktion skulle det innebära en frigörelse från tidigare förgivettagna mönster och öppna upp för en större förståelse för individuella skillnader (ibid, 66-70).

Nordberg lyfter även Lisa Adkins resonemang kring mäns görande av femininitet och kvinnors görande av maskulinitet (Nordberg 2004, 55). Adkins motsäger delvis den starka könsdikotomin och synen på en drastisk uppdelning mellan vad som förväntas av män och kvinnor i det sociala samspelet. Adkins menar att båda könen förväntas använda sig av maskulina och feminina drag och egenskaper på arbetsplatsen men även i privatlivet. Att använda sig av empati, ha en god social förmåga och att ta hand om barnen är exempel

Adkins ger på mer feminina och kvinnliga egenskaper som både kvinnor och män förväntas uppvisa idag. Hon menar dock att män som använder sig av femininitet belönas mer än vad kvinnor som använder sig av maskulinitet gör (ibid, 56).

## 2.4 Kön som socialt kollektiv

Iris Marion Young (2000) diskuterar i boken *Att kasta tjejkast* bland annat hur en ska förhålla sig till genusteori. Hon ser brister i hur samhällsteorier med en *totaliserande inriktning* (ibid, 222) har fått en dominerande ställning inom fältet och hon förespråkar en mer pragmatisk inriktning på den intellektuella diskursen. Detta innebär för henne att snarare se till och resonera kring praktiska problem än att fokusera på att försöka förklara en helhet med allomfattande teorier. Ett problem med genusforskningen är att den kategoriserar kvinnor som en homogen grupp och feminismen antas tala för kvinnor som grupp. I detta åsidosätts betydelsen av föränderliga samhällsprocesser och individens identitetsskapande (ibid, 219-222).

Young förkastar inte vikten i att se kvinnor som grupp och att identifiera de sociala förutsättningar som ett tillhörande till denna grupp innebär. Att helt fokusera på individen skulle kunna dölja uteslutningsmekanismer och förtryck och leda till att offret skuldbeläggs istället för att systematiska processer identifieras (Young 2000, 223-224).

Dock behöver denna kollektiva syn på kvinnor kunna samexistera med bilden av att kvinnor har olika egenskaper, erfarenheter och förutsättningar. Young föreslår därför att genus ska ses som en social serie utifrån Sartres serialitetsbegrepp. Detta är en form av socialt kollektiv som särskiljs från grupper. Grupper anses ha ett erkänt gemensamt projekt med ett gemensamt mål och förenas genom denna handling (Young 2000, 230-232). En serie är en mer passiv förening där medlemmarna hålls samman av att de förhåller sig till samma objekt och möjliggörande eller handlingshinderande strukturer. Att tillhöra en serie påverkar en individs handlingsutrymme men definierar inte hennes identitet och formar inte hennes syften, viljor eller självbild. Serialitet kan på så vis påvisa en löst sammansatt samhällelig samhörighet i sociala strukturer, normer och rutiner (ibid, 233-237).

Genusstrukturer är något som alla individer måste förhålla sig till (Young 2000, 241). Young lyfter fram hur allt från möbler, verktyg, kläder, arbetsuppgifter, språk och gester inkluderar eller utesluter individer från genusstrukturen och reproducerar uppdelningen (ibid, 239-240). Dessa materiella strukturer kommer från historiskt bevarade handlingar och förväntningar som positionerar individer och skapar begränsningar som en måste förhålla sig

till. Hur en förhåller sig till sin sociala position kan variera mellan olika personer men också för samma person i olika tider och rum (ibid, 243). Genus fungerar i det här perspektivet mer som en bakgrund än som en identitet (ibid, 242).

## 2.5 Att göra familj

David H. J. Morgan (2011) använder begreppet *doing family* (göra familj), vilket är tydligt inspirerat av det tidigare nämnda begreppet göra kön. Han ser att familjen är en process som skapas och omdefinieras genom ageranden i vardagen. Föräldrar har i detta inte bara en roll som mamma eller pappa utan utför moderskap och faderskap i sina ageranden och beslut. Morgan ser att begreppet familj har ett starkt normativt bagage och att en i familjeskapandet kan värderas utifrån hur mycket en följer samhällets normer. Han identifierar heteronormativitet i familjebegreppet och kopplar likt Butler (2006) ihop kön och sexualitet men adderar också familjedimensionen. De starka normerna kan göra att avvikande familjekonstellationer upplever exkludering och motsättningar (ibid, 3-6).

Morgan (2011) lyfter att det är vanligt att i familjeskapandet jämföra sig med andra och vara osäker på om en agerar rätt. Sådant som reklam och såpoperor kan påverka individen men också utan sådant inflytande kan en jämförelseprocess förväntas finnas hos de flesta (ibid, 9). Begreppet *The generalised other* används för att påvisa hur individen jämför sig med en föreställning av vad andra i ens situation gör (ibid, 131). Intervjuer har påvisat att individer reflekterar kring sitt agerande i relation till andra och till en moralisk referensram som byggts upp av den sociala omgivningen. Ensamstående mödrar har exempelvis uttalat att de är medvetna om hur samhället ser på ensamstående mödrar och att de reflekterar kring detta i sitt föräldraskap (ibid, 136-137). Morgan (ibid) menar att ett sociologiskt perspektiv kan bidra till att belysa den vikt som läggs vid att agera rätt och att bli sedd när en agerar rätt.

Morgan (2011) fokuserar på vardagen och vardagliga praktiker inom familjen. Fokus är inte enbart att hitta stöd för generella teorier. Med generella teorier menar vi teorier som systematiskt vill redogöra och förklara sociala relationer i helhet på ett allomfattande sätt, likt Youngs definition av samhällsteori (Young 2000, 222). Morgans approach lämnar plats för individens upplevelser av hens förhållningssätt till samhället och dess sociala strukturer. Genom att lyfta individers upplevelser synliggör Morgan individen på ett annat sätt än vad andra teorier som fokuserar på mer generella teorier gör.

## 3. Tidigare forskning

### 3.1 Normer utvecklas men skillnader kvarstår

Att det finns normer kring föräldraskap och att de skiljer sig mellan mammor och pappor även i det nutida samhället påvisas av studien *Closing the happiness gap* (Preisner, et al. 2019, 37-49). Som många andra ser Preisner et al. att normativitet belönas och att normbrytande kan sanktioneras. Forskarna tar avstamp i West och Zimmermans perspektiv på att kön är socialt konstruerat för att förklara hur föräldraskapsnormerna blir könsbestämda och varför dessa normer är inflytelserika (ibid, 38).

Studien är gjord i Tyskland och kan identifiera förändringar i normerna kring föräldraskap där. Både män och kvinnor förväntas i större utsträckning ta ansvar för såväl arbete som familj idag. Framst normerna kring faderskap verkar ha utvecklats till att pappan förväntas vara mer involverad. Detta är något som kan identifieras generellt i västvärlden. Studien lyfter att män kan möta motstånd från samhället och sin arbetsplats även om de vill ta ett större ansvar för familjelivet idag och efterleva jämlika värderingar. Pappor förväntas socialt vara mer omvårdande än förr men samtidigt kan arbetsplatsens kultur sanktionera män som är involverade i omsorgen av sina barn och arbetsförhållanden kan försvåra engagemanget om de inte är tillräckligt flexibla (Preisner et al. 2019, 37-49).

Det poängteras att även om normerna närmare sig varandra kvarstår skillnader mellan definitionen av en bra mamma och en bra pappa. Preisner et al. menar att det fortfarande finns kvar kulturella och sociala förväntningar om vad som ingår i papparollen respektive mammarollen. Trots att mammor idag uppmuntras att ha både barn och en karriär kvarstår normer och förväntningar på att mamman ska vara den primära vårdgivaren och den som ska prioritera barnen över sin karriär (Preisner et al. 2020, 36). Detta ideal skapar höga förväntningar och mycket press på mammorna som gör att de blir känslomässigt-, tids- och ekonomiskt dränerade (ibid).

### 3.2 Utbrända mödrar i jämställda samhällen

I undersökningen *Gender Equality and Maternal Burnout* undersökte Roskam et al. (2022) statistik från 40 länder för att se om ett samband finns mellan mödrars utbrändhet och hög nivå av jämlika värderingar hos individen samt i samhället. Föräldraskap lyfts fram som ett område som inte följer den jämställdhetsutveckling som skett i många västerländska länder

de senaste decennierna. Studien visar att sambandet mellan jämställda samhällen och jämlika värderingar korrelerar med en hög nivå av utbrändhet hos mödrar. En liknande utbrändhet hos fäder identifieras inte. Mödrar drabbas mer negativt när andra områden, såsom utbildning, hälsa och arbetsanställning, i hög nivå är jämställda (ibid, 159).

Precis som Preisner et al. (2020) säger Roskam et al. (2022,160) både att mammor idag vill ha karriärer och att pappor vill vara aktiva föräldrar. Trots att mycket förändringar skett kring jämställdheten mellan könen saknas fortfarande jämställdhet i den privata sfären (ibid). Vilket även är det som Preisner et al. kommer fram till, att föräldrarskapsnormerna har utvecklats men att normerna kring hur en mamma och en bra pappa ska bete sig och agera ändå finns kvar (Preisner et al 2020, 36).

Förklaringar till sambandet som identifieras undersöks inte i deras studie. Forskarna nämner dock att det kan finnas kopplingar till att mödrar i samhällen med mycket jämställda värderingar upplever en känsla av att förväntningar inte uppfylls, alltså att mödrskapet inte blir som de tänkt, och också att en jämför sig socialt med andra (Roskam et al. 2022, 171). Studiens resultat påvisar att det är relevant och viktigt att fortsatt undersöka jämställdhet inom föräldraskap och de sociala förväntningar som riktas mot föräldrarollerna. Forskarna lyfter själva en önskan om fortsatt forskning inom området (ibid).

### 3.3 Moderskapet - ett snävt normativt ramverk

Studien *I moderskapets skugga* belyser moderskapets normativitet. Monica Johansson (2014) har i en intervjustudie träffat kvinnor som valt att avstå från moderskapet eller är mödrar men i en familjekonstruktion som kan anses normativt avvikande. Johansson intresserar sig för hur dessa kvinnor förhåller sig till bilden av mödrskap och fokuserar på individens upplevelser på ett sätt som i hög grad liknar det denna studie eftersträvar att göra. Johansson fastslår att mödrskap är något som alla kvinnor måste förhålla sig till oavsett om de får barn eller inte, på grund av att det finns en stark social förväntan på att kvinnor ska bli och ska vilja bli mödrar (ibid, 147).

Något som diskuteras är också bilden av den goda modern, att en ska göra rätt som mamma. Idealbilder utifrån personliga upplevelser av moderskap, jämföranden med andras ageranden och mer abstrakta bilder av vad som är en bra mamma lyfts fram. Intervjupersonerna relaterar bland annat moderskapsidealet till sina uppväxter och en av personerna lyfter då fram den engagerade, påhittiga mamman som både ger känslomässig omsorg och initierar olika aktiviteter. En annan deltagare lyfter istället fram den sociala

jämförelsen och hur hon märker att många mödrar omkring henne inte mår bra och känner sig misslyckade för att de inte lever upp till de höga krav som de upplever finns i mammarollen. Samtidigt kan personen känna att mödrskapet har gett henne en bekräftelse och känsla av självförverkligande. Johansson (2014, 151-154) ser detta som att personen både identifierar och disidentiferar sig med den sociala idealbilden av mödrar.

Johanssons studie (2014) fokuserar vidare mycket på upplevelsen av att vara "riktig" förälder när biologiska band saknas och upplevelsen av barnlöshet i lesbiska relationer. Dessa avsnitt är intressanta men mindre relevanta för vår studies fokusområde och redovisas därför inte vidare här. Något som Johansson dock belyser genom dessa diskussioner är hur begränsat det moderskapsnormativa ramverket är. Att det är enkelt att hamna utanför det som ses som normalt. Hon betonar därför vikten av att fortsatt problematisera och uppmärksamma moderskapsidealens ställning och konsekvenser för att lämna plats för att förstå kollektiva och individuella likheter samt skillnader (Johansson 2014, 220).

### 3.4 Samtida faderskap

Rachel Brooks och Paul Hodkinson (2020) undersöker i studien *Sharing care* pappors upplevelser av att ta lika stort eller större ansvar än mammor i barnomsorgen. De diskuterar hur pappor anpassar sig och vad de anpassar sig efter samt vad det är som saknas för att fler pappor ska framträda i sin föräldraroll (ibid, 2).

Under de första åren av föräldraskapet hamnar största delen av barnomsorgen på mamman och hon uppfattas som primärvårdgivare medan pappan faller in i rollen som "ersättare" för mamman (Brooks och Hodkinson 2020, 2). Pappan får beröm för att visa omsorg och att vilja hjälpa till medan detta ses som en självklarhet för mamman (ibid, 3). Brooks och Hodkinson påpekar att även i nordiska länder med mer jämställda föräldraledigheter så har papporna ett fortsatt övertag i bestämmandet av föräldraledighetens upplägg och hur mycket han ska delta i barnomsorgen (ibid, 21).

Studien lägger vikt vid att mamman påverkas av balansgången mellan arbetslivet och rollen som primärvårdgivare (Brooks och Hodkinson 2020, 3). Detta gör att mamman lättare kan falla in i det som de kallar för *intensive parenting*, vilket är ett föräldraskap som ses som idealet och som hur en "borde" vilja vara som förälder. Det är ett mycket tids- och energikrävande föräldraskap med fokus på barnuppfostran på "rätt sätt" (ibid, 22). Brooks och Hodkinson menar att pressen av detta tillvägagångssätt sätts på mamman i och med att idealen för en "bra mamma" är det som beskrivs i det intensiva föräldraskapet och att

mamman har flera sätt att misslyckas på än vad pappan har (ibid). Den press som faller på mamman från intensive parenting kan leda till att hon ständigt tar kontrollen över delar i barnomsorgen, även när hon arbetar heltid och har en partner som vill dela omsorgen. Detta kan leda till att pappan går in i rollen som assistent eller ersättare (ibid, 23).

Studien lyfter att en lösning för ett ojämnt föräldraskap är att pappan får en mer framträdande roll i barnomsorgen vilket leder till ett upphävande av de könsroller som finns hos föräldrarna, och att barnomsorgen ska röra sig bort från att vara könad (Brooks och Hodkinson 2020, 5). Brooks och Hodkinson lyfter fram en undersökning som pekar på att detta blir mer vanligt och att bilden av pappa förändras till en mer involverad förälder (ibid, 18). Samtida faderskap kopplas numera ihop med omsorg och nära relation till sina barn än vad det tidigare gjorts (ibid). Denna förändring av synen på faderskap påverkar vilka normer och förväntningar som sätts på föräldrar tidigt i barnets liv. Det finns numera en konsensus att pappors deltagande i föräldraskapet har ökat och att faderskapet är viktigare för papporna, men att mamman fortfarande är primärvårdgivare (ibid, 20).

Brooks och Hodkinson (2020) presenterar *maternal gatekeeping* som är mammors förmåga att aktivt begränsa pappors engagemang i barnomsorgen genom att inte vilja ge upp sin roll som primärvårdgivare, vilket försvårar för pappan att ta en mer betydande roll (ibid, 24). Brooks och Hodkinson presenterar en undersökning som menar på att mammor som inte tycker att pappan har tillräcklig kompetens till viss del exkluderar pappan i föräldraskapet (ibid). En ytterligare anledning till pappors mindre roll i föräldraskapet beror på hur sjukvård och barnmorskor ger information under de första åren (ibid). Pappor känner sig ofta alienerade och upplever att barnrelaterade tjänster är uppbyggda enbart för kvinnan (ibid). Papporna påverkas av normen med mamman som primärvårdgivare och blir därför osäkra över sin roll och betraktar istället mamman som den med naturlig auktoritet över barnen (ibid).

Studien presenterar vad som gör att vissa pappor tar större ansvar i barnomsorgen där en anledning är att de vill vara mer närvarande än de pappor de själva vuxit upp med och strävar efter att vara lika närvarande som deras mammor varit (Brooks och Hodkinson 2020, 33). En annan viktig aspekt var vilka reaktioner som papporna får av omgivningen men många pappor upplever att vissa offentliga platser är könsbestämda och att de som pappor känner sig utanför (ibid, 36). Ibland behöver de använda en mamma som en bro för att resterande mammor skulle förstå att han var "godkänd" (ibid). Mamman som primärvårdgivare gör att pappor upplever mestadels utmaningar utanför hemmet (ibid, 37).

Inuti hemmet upplever papporna istället en skillnad i ansvarsroller jämfört med mamman där pappan står för tuffare spel, fysiska aktiviteter och barnens utforskning (ibid, 39).

### 3.5 Studiens bidrag till fältet

Normer kring kön och föräldraskap är väl uppmärksammade av tidigare forskning. Normer kring föräldraskap verkar utvecklas men problematik kvarstår ändå. Kraften som normer har visat sig ha i att styra beteenden och välmående gör det relevant att fortsatt undersöka hur sociala förväntningar påverkar föräldrar idag. Ytterligare forskning inom fältet har efterfrågats (se bl.a. Roskam et al 2022, 71 & Johansson 2014, 220) och denna studie hoppas kunna bidra med att uppmärksamma området vidare genom att undersöka upplevelsen av föräldraskapsnormer i en svensk, nutida kontext.

## 4. Metod

Metoden som använts i syfte att besvara frågeställningar baseras på kvalitativ metod och utfördes i form av fokusgruppsintervjuer. I detta avsnitt redovisas studiens metodval samt analysprocess.

### 4.1 Datainsamling

Datainsamlingsmetoden som använts är fokusgruppsintervjuer, vilket är en intervjumetod där flera respondenter deltar samtidigt i en tidsbegränsad intervju (Bryman 2018, 603).

Respondenterna diskuterar ett givet ämne, tema eller frågeställning där syftet är att undersöka hur respondenterna diskuterar och tänker, samt utforska bakgrunden till varför de har en viss uppfattning av ämnet (Ahrne och Svensson 2015, 81). Fokusgruppsintervjuer valdes som metod för att intresset ligger i respondenternas åsikter och perspektiv på föräldranormer och de sociala förväntningar som kommer med föräldraskapet.

Metoden har ett socialkonstruktivistiskt tillvägagångssätt, vilket innebär att kunskapen utvecklas i samspel med andra. Inför fokusgruppsintervjuer har respondenterna en uppfattning om ämnen som i samspel med resterande respondenter kan utvecklas eller förändras (Ahrne och Svensson 2015, 82). En effekt av det socialkonstruktivistiska angreppssättet är att det kan skapa medvetenhet om ett ämne på ett sätt som respondenten tidigare inte reflekterat kring (ibid, 83-84). Metoden är därför fördelaktig för studien då den kan väcka reflektioner hos deltagarna som kanske inte hade framkommit vid enskilda



intervjuer där ett utbyte av kunskap inte sker. Fokusgruppsmetodens huvudsakliga syfte är att samla in kollektiva gemensamma erfarenheter och skapa en förståelse kring dessa (ibid, 82).

Då studiens vikt ligger vid att undersöka hur och varför föräldrar upplever sociala förväntningar och föräldranormer är metoden relevant. Den är avsedd att undersöka en målgrupps verklighet och erfarenhet för att kunna ge en bild av hur målgruppen tänker (Ahrne och Svensson 2015, 83).

## 4.2 Urval

Studiens målgrupp är mammor och pappor med ett eller flera barn i åldrarna tre till tolv år. Barnens åldersspann valdes utifrån att respondenterna ska ha hunnit uppleva eventuella sociala förväntningar i föräldraskapet och samtidigt ha nutida och relevanta referensramar. Även om det inte eftersträvades så lever samtliga respondenter i heterosexuella parrelationer och delar föräldraskapet med en partner. Deltagarna är geografiskt utspridda och bor både i större och mindre städer i västra, östra samt södra Sverige. Totalt var det tio respondenter som deltog, varav åtta mammor och två pappor. En jämnare könsfördelning eftersträvades och fler potentiella deltagare av båda könen kontaktades. Dock var det flest mammor som hade tid och intresse att delta och därför blev urvalet sådant. Detta gör givetvis att materialet blir något skevt och inte talar för pappornas perspektiv i samma utsträckning som mammornas. Detta bör uppmärksammas av läsaren och det finns en medvetenhet om detta när materialet analyserats och tolkats.

Vid fokusgruppsintervjuer är det vanligt att urvalet varierar och inte följer en specifik urvalsmetod mer än att det finns viss homogenitet och heterogenitet hos deltagarna (Bryman 2018, 613). Efter fastställd homogenitet är ett snöbollsurval vanligt, detta innebär att forskaren väljer ut passande deltagare för undersökningen och att deltagarna sedan föreslår nya deltagare till undersökningen (ibid, 504). Snöbollsurval räknas som en variation av ett tillfällighetsurval där deltagarna är personer som finns tillgängliga för forskaren.

Respondenterna samlades in via båda urvalsmetoderna. Vissa respondenter hörde av sig till studien och andra fanns tillgängliga genom att vi tog kontakt. Initialt söktes respondenter via föräldragrupper, förskolor, öppna förskolor, lågstadieskolor samt föräldraforum. Framgången var begränsad på grund av många hinder. Administratörer för facebookgrupper och rektorer blev blockader och även i de fall pedagoger var positiva och förmedlade information gav det begränsat resultat. Därför vände vi oss till de egna kontaktnäten och det är främst genom kontakter och vidare tips som respondenterna hittats. Det finns en medvetenhet om att detta

kan medföra risk för bias, att materialet snedvrids. Dock har i första hand personer som vi inte har nära relationer till kontaktats och i intervjusituationen har den av oss med minst koppling till deltagarna tagit gruppleddarrollen. När materialet bearbetats har opartiskhet konstant eftersträvats för att eventuella personliga kopplingar inte ska påverka analysen.

För att nå olika och varierade perspektiv kan viss heterogenitet och homogenitet eftersträvas hos deltagarna (Ahrne och Svensson 2015, 86). För att skapa en känsla av gemensamhet mellan deltagarna och lättare få igång en diskussion är homogeniteten viktig (ibid). Deltagarna har lättare att öppna upp sig när de diskuterar med personer som delar deras erfarenheter (ibid). Homogeniteten rekommenderas hittas i respondenternas åldrar och kön eller om de delar en viss erfarenhet (Bryman 2018, 613). Studiens respondenter i respektive fokusgrupp delar kön, barn i liknande åldrar samt erfarenheten av att ha varit förälder i minst tre år.

Heterogeniteten är viktig för att öka möjligheten för mångfald hos respondenterna. Skillnader respondenterna emellan gör att respondenterna har mer utbyte och kunskap att hämta hos varandra, dock är homogeniteten viktigare (Ahrne och Svensson 2015, 86). Studiens heterogenitet ligger i deltagarnas olika åldrar samt livssituationer, exempelvis att de bor i olika städer, har olika yrken, utbildningsnivåer och nätverk omkring sig.

Viktigt att belysa är att målet med studien inte är att nå en generaliserbar slutsats eller vara representativt för en större population. Målet är istället att lyfta fram enskilda individers upplevelser för att ge en inblick i hur enskilda föräldrar upplever och påverkas i föräldraskapet. Detta är ett vanligt förhållningssätt inom kvalitativ forskning (Rubin 2021, 23).

Ett dilemma vid urval av fokusgrupper är huruvida deltagarna ska vara främlingar för varandra eller naturliga grupper, det vill säga deltagare som sedan innan är vänner, kollegor eller liknande (Bryman 2018, 614). Fördelar med naturliga grupper är att deltagarna kan relatera till varandra och erfarenheter som de har upplevt tillsammans. Det skapas en förtroendefull och öppen miljö vilket också är en fördel för respondenternas bekvämlighet i att diskutera med resterande respondenter (Ahrne och Svensson 2015, 87). Nackdelar med naturliga grupper är att redan existerande samspelelmönster och relationer kan påverka diskussionen (Bryman 2018, 614).

En av fyra grupper i denna studie är en naturlig grupp och resterande innehåller deltagare som aldrig träffat varandra. Ett mål med fokusgruppsintervjuer är att hitta systematisk variation inom fokusgrupperna och genom att ha både naturliga grupper och grupper där deltagarna inte känner varandra skapas möjligheten att undersöka hur detta

påverkar resultatet (Bryman 2018, 613). Däremot upplevs diskussionerna ha varit likartade oavsett om deltagarna kände varandra eller inte. Deras engagemang och öppenhet för ämnet har samspelat i diskussionerna oavsett. Den naturliga gruppen lyfte inte ämnen som i någon större grad skiljde sig från övriga grupper.

### 4.3 Intervjuprocess

Utformandet av fokusgruppsintervjuerna baseras på studiens kvalitativa approach samt fokus på att undersöka respondenternas egna upplevelser och perspektiv. Intervjuer i fokusgrupper är förhållandevis ostrukturerade för att respondenterna ska ha utrymme att uttrycka sina synsätt och tankar (Bryman 2018, 604). Strukturerade eller semistrukturerade intervjuer hindrar syftet med att låta diskussionen i fokusgruppen vara centrum för intervjuens upplägg (ibid, 561). Studiens intervjuguide bestod därför enbart av två huvudteman; sociala förväntningar mot föräldrarollen och skillnader mellan mammor och pappor, samt några huvudsakliga frågor kring dessa teman.

Fyra fokusgruppsintervjuer genomfördes via plattformen ZOOM under cirka 60 minuter var. Varje fokusgrupp bestod av två till tre deltagare som diskuterade undersökningens teman samt huvudsakliga frågor. Önskan var att ha tre deltagare i varje grupp men på grund av sjukdom samt svårighet att få ihop deltagarnas scheman blev några två. Under intervjuerna varierade följdfrågor och liknande i och med det ostrukturerade förhållningssättet samt utifrån vilka vägar respondenternas diskussioner ledde samtalet. De huvudsakliga frågorna var utformade för att vara generella men också för att vägleda diskussionen för att skapa jämförbarhet med resterande grupper. Frågornas syfte är att skapa initiala reaktioner på ämnet på ett så öppet sätt som möjligt för att belysa studiens frågeställning och ge utrymme för respondenten att uttrycka sig (Bryman 2018, 615).

Antalet fokusgrupper samt medlemmar i fokusgrupperna kan variera beroende på tid och resurser. Det finns många argument att mindre grupper ofta är fördelaktiga (Bryman 2018, 607). Färre respondenter i fokusgrupperna ger plats åt tystare respondenter att uttrycka sina åsikter och uppfattningar, det förenklar även urskiljning av rösterna vid inspelning och transkribering (ibid, 610). Mindre antal fokusgrupper rekommenderas vid tillfällen då respondenterna tros ha mycket att säga och när målet är att få fram personliga åsikter och uppfattningar (ibid). Denna studies respondenter diskuterade normer, förväntningar och upplevelser från sina vardagsliv som föräldrar och förväntades därför ha mycket att säga. Därav valdes ett mindre antal fokusgrupper ut.

## 4.4 Analysprocess

Det insamlade materialet har analyserats utifrån en tematisk analys där materialet kategoriserats. Målet med tematisk analys är att koda materialet i olika kategorier eller teman för att organisera och reducera materialet (Rubin 2021, 187). Koderna kan baseras på en teori eller enbart på det insamlade materialet, det vill säga att materialet kan kodas induktivt eller deduktivt (ibid). Induktiv kodning baseras på materialet och datan medan deduktiv kodning utgår från frågeställning, teori och tidigare forskning (Drisko och Maschi 2015, 106).

Studien var inledningsvis deduktivt inspirerad då intervjuguidens teman utformades från teorier samt tidigare forskning. Diskussionerna har därför i huvudsak berört vissa på förhand bestämda områden. Dock har ett öppet förhållningssätt gentemot det insamlade materialet bibehållits. Kodningen har haft en induktiv approach med öppenhet för att hitta annat än det som beskrivs i tidigare nämnda teorier och forskning.

Analysen av materialet inleds i ett tidigt stadie då gruppledaren redan under intervjuerna lägger vikt vid ämnen och teman som är viktiga för undersökningen (Ahrne och Svensson 2015, 90). Fokusgruppsintervjuer medför stor mängd data och syftet samt frågeställningar kan därför användas som styrande i analysprocessen (ibid, 91). En öppen approach till materialet har dock försökt bibehållas. Ambitionen var därför att inleda med en öppen kodning av materialet där olika teman, idéer och kategorier identifieras utan teorier i åtanke. Detta kan ge insikt i vad materialet har att berätta (Rubin 2021, 185-186). En inledande öppen kodning kan ge en större mängd koder som senare omarbetas och reduceras för att identifiera intressanta aspekter att gå vidare med (ibid, 189).

Kodningen var alltså främst induktiv och studien är styrd av empiri. Dock finns inslag av teoristyrning i studiens inledande fast samt i slutfasen av analysen då teorier och tidigare forskning sätts i relation till vad materialet visat. Olika approacher kan kombineras inom kvalitativ innehållsanalys. En induktiv approach kan leda till att tendenser som annars kunde förbisetts hittas i materialet. Samtidigt kan teorier samt tidigare forskning bidra till en förstärkt bild av det som hittas i materialet och vägleda forskaren (Drisko och Maschi 2015, 106-107).

Det hade kunnat vara meningsfullt att be utomstående personer koda delar av materialet för att se om de uppfattar materialet på liknande sätt. Undersökningens reliabilitet hade på det sättet kunnat stärkas (Rubin 2021, 195). Inom studiens tidsram har detta dock inte varit möjligt. Ambitionen har dock som sagt varit att bibehålla ett så öppet förhållningssätt som möjligt gentemot materialet.

## 4.5 Ytterligare brister

Utöver de brister i metodvalet som nämnts ovan finns det vissa begränsningar med fokusgruppsmetoden. I jämförelse med individuella intervjuer kan gruppledaren i en fokusgrupp ha mindre kontroll över händelseförloppet i intervjun och gruppledarens roll är generellt svår att balansera (Bryman 2018, 627). Gruppledaren måste ständigt förhålla sig till gruppens diskussioner samt styra bort från irrelevanta sidospår (ibid, 611). Gruppledaren har i regel två förhållningssätt; att låta diskussionen flöda fritt men samtidigt leda tillbaka diskussionen till de teman som intervjun baseras på (ibid, 612). Denna balans upplevs ha gått bra att hantera i denna studies diskussioner.

Ytterligare en brist kan vara att fokusgruppsdeltagarna påverkar varandra. I vissa fall svarar deltagaren utifrån vad den tror att andra vill höra eller vad som anses accepterat (Bryman 2018, 628). Däremot är detta inte alltid negativt när det kollektiva tänkandet efterfrågas (Ahrne och Svensson 2015, 82). Upplevelsen är att studiens diskussioner har fått fram många individuella tankar även om deltagarna också har reflekterat utifrån varandras uttalanden.

## 4.5 Etik

Även om studentuppsatser inte officiellt etikprövas skall tillvägagångssätten alltid vara etiskt försvarbara (Eldén 2020, 39). Något som präglar etiska koder och lagar är informerat samtycke (ibid, 84). Genomförandet av denna studie har därför präglats av etiska överväganden där respekt och frivillighet har varit viktiga principer.

Forskningsämnet berör deltagarnas privatliv. Under intervjuerna har de delat med sig av personliga reflektioner och upplevelser från sin vardag. Det är ett förtroende som de har gett och som vi är tacksamma för. Det är alltid upp till forskaren att inte missbruka deltagarnas förtroenden (Eldén 2020, 101). Genomgående har det därför varit viktigt att informera deltagarna om vad som sker och hur uppgifterna som de lämnat kommer att hanteras.

Vid en första kontakt har därför ett informationsblad som beskrivit studiens syfte, tillvägagångssätt samt deltagarnas rättigheter delats ut. Det har tydligt förmedlats att intervjuerna när som helst får avbrytas, att frågor får lämnas obesvarade, att uppgifterna behandlas med försiktighet och att personliga detaljer exkluderas från uppsatsen. Vid intervjutillfällena har denna information upprepats och förtydligats. Eftersom deltagarna har hittats genom personliga kontaktnät har det varit viktigt att de inte ska uppleva några

påtryckningar till att delta. Det har lagts vikt vid att uttrycka full förståelse för om de inte hade intresse eller möjlighet att delta.

Deltagarna har i de flesta fall varit främlingar för varandra. Den information som de har delat med varandra vid samtalets start är förnamn, ålder, sina barns åldrar samt om de delar föräldraskapet med någon. Att dela detta har varit frivilligt. Anledningen till att denna information ansågs relevant var att de skulle upptäcka sina liknande livssituationer, få en ökad förståelse för varandras reflektioner och en utgångspunkt för samtalet.

Intervjuerna har spelats in i ljudformat. Detta har deltagarna godkänt vid två tillfällen vid intervjutillfällena. Frågan ställdes innan dess att den introducerande informationen lästes upp för att kunna påbörja inspelningen, frågan ställdes ytterligare en gång när informationen lästs upp och på det sättet blev ett informerat samtycke inkluderat i materialet. Skriftligt samtycke kan anses vara onödigt formellt utifrån ett projekts utformning (Eldén 2020, 91), vilket det upplevdes vara i det här fallet.

Materialet har sedan behandlats med försiktighet. Endast vi som står bakom studien har haft tillgång till råmaterialet och efter det att denna uppsats godkänns kommer det att raderas. I redovisningen av materialet har vi valt att exkludera namn men vi nämner att samtliga deltagare delar föräldraskapet med sin partner. Att föräldraskapet delas med någon tros vara något som kan påverka upplevelsen av föräldraskapet och information om detta redovisas för att öka förståelsen för deltagarnas uttalanden. Barnens åldrar redovisas inte. Alla deltagare har barn i åldrarna tre till tolv år och därför en aktuell erfarenhet av föräldraskapet. Om barnen är tre eller tolv år gamla anses inte ha betydelse för studieämnet.

Deltagarna har i samtalen gett information om andra personer som inte gett samtycke till att delta. Det hade varit irrelevant att diskutera en social upplevelse utan att omgivningen inkluderas i samtalet. Berättelser har inkluderat barn, partners, vänner och familj. Enligt forskaren Sara Eldén (2020) skall dessa ämnen inte undvikas i intervjusituationen men materialet ska hanteras med respekt och försiktighet. Återigen har det därför varit av vikt att inte redovisa detaljer som kan avslöja identiteter och också att välja ut citat med omsorg.

Som ett avslutande uppvisande av respekt och tacksamhet har deltagarna blivit erbjudna att få denna rapports slutversion skickad till sig. Det ligger på forskaren att se till att avslutet av projektet blir bra för alla parter (Eldén 2020, 125).

## 5. Analys

Studiens insamlade data kommer i detta avsnitt att analyseras och kopplas till tidigare nämnd teori samt forskning. För att skydda intervjupersonernas identiteter har deras namn tagits bort. De presenteras här som A, B, C, D, E, F, G, H, I och J. Av dessa är I och J de deltagande papporna och resterande är mammor. Alla deltagare har barn i åldrarna tre till tolv år. Samtliga lever i heterosexuella parrelationer och delar därmed föräldraskapet med sin sambo. Deltagarna skiljer sig åt i bland annat utbildningsnivå, yrken och ålder men alla har på ett eller annat sätt uttryckt att de har en stabil ekonomisk situation. Deltagarna är geografiskt utspridda över den södra halvan av Sverige och bor i både större och mindre städer.

### 5.1 Upplevelser av normer och sociala förväntningar

Som Ve (1998) beskrivit socialiseras individen till att veta vad som är normativt och förväntas av hen. Engelstad (1998) beskriver att individen lär sig vad som anses vara rätt ageranden och påverkas av detta i så hög grad att de själva eftersträvar dessa beteenden och låter dem vara riktlinjer för sina beslut och mål. Att normer påverkar ens agerande uttrycker E i citatet här nedanför. Hon upplever att allt hon gör kan spåras till någon form av bakgrund av hur en förväntas och vill vara och att detta grundas i uppväxten och samhällets krav.

*“Jag tänker att allting som man gör egentligen utgår ju från någon norm om hur man har blivit uppväxt, vad samhället lägger på en och hur man vill vara som förälder och sådär.” -E (Grupp 2, 11/4-22)*

Existensen av sociala förväntningar gentemot föräldraskapet uttrycks vara en självklarhet av samtliga kvinnliga deltagare. De reflekterar kring hur de förhåller sig till det som de upplever förväntas av dem.

*“Det kanske också är en inre upplevelse man har, att man har förväntningar på sig eller att när man går till något ställe att då ska mitt barn uppföra sig eller jag behöver göra det här för att det finns en viss förväntan i samhället att jag ska bete mig på ett visst sätt. Och de kanske man inte nödvändigtvis får i ord men ändå så känns det att de finns där.” - F (Grupp 2, 11/4-22)*

F beskriver känslan av att förväntningarna kommer inifrån och finns där även om ingen uttalar dem. Detta blir ett tydligt exempel på hur normer har internaliserats och inte längre behöver uttalas för att individen ska veta vad som förväntas.

*“Jag kollar inte på andra föräldrar för jag förstår dem, men ändå förväntar jag mig av mig själv att jag ska vara lugn och liksom ha allt framlagt.” - B (Grupp 1, 8/11-22)*

Också B beskriver att hon har förväntningar på sig själv trots att hon inte har samma förväntningar på andra föräldrar. Även A upplever att hon ställer krav på sig själv men belyser också att det finns krav från omgivningen.

*“/.../ sen vet jag inte riktigt om det är något som någon har sagt till mig eller om det var vad jag förväntade mig själv liksom, det är nog lite både och skulle jag säga.” - A (Grupp 1, 8/4-22)*

Några av deltagarna beskriver att de har upplevt att de sanktionerats för att deras eller deras barns beteenden inte lever upp till omgivningens förväntningar. Exempelvis säger G:

*“Det kan vara allt från små pikar kanske eller nån kommentar bara att ‘så gör inte vi’ eller ‘jag tycker man gör så istället.’” - G (Grupp 3, 19/4-22)*

Andra beskriver att de inte har upplevt så mycket sanktioner som exempelvis blickar eller kommentarer. De tror dock att rädslan för att möta eventuella sanktioner ändå påverkar dem och får dem att uppleva att de gör fel i vissa situationer. Detta beskriver Ve när hon skriver om socialisering (1998, 296-298). Normer internaliseras till den grad att sanktioner inte längre är nödvändiga. Individen vet själv när hen agerar fel och rättar sitt beteende.

*“/.../ när barnen var små eller sådära, man var så rädd nästan att någon skulle säga till. Om det var, min dotter har en förmåga att skrika väldigt högt i mataffären /.../ då ska man vara pedagogisk och snäll för att man inte vill att någon runtomkring ska reagera.” - A (Grupp 1, 8/4-22)*

A beskriver en rädsla för att bli tillsagd, vilket påvisar att hon är medveten om när hon kan anses agera fel. Också D:s uttalande nedan påvisar hur normer har internaliserats och blivit något som hon vill leva upp till. Hon beskriver hur hon blir besviken när hon inte levererar.



*“Jag har nog aldrig fått några kommentarer, /.../ enda gången jag tror att jag bryr mig om sånna förväntningar det är ju sånt man själv har. Eller kanske något man har från sin barndom själv eller någon inbyggd sådär förväntan men det kommer ju från en själv att man vill leverera eller göra det här och så blir man besviken på det. Sen vet man ju om den här som kanske finns i samhället men jag, den skiter jag nog ganska högaktningfullt i faktiskt.” - D (Grupp 2, 11/4-22)*

D beskriver också att hon inte bryr sig om vad övriga samhället tycker. Ur ett sociologisk synsätt där normer ses som något som vi socialiseras till att följa och internaliserar är frågan hur mycket dessa samhälleliga förväntningar skiljer sig mot de som hon har på sig själv. När hon sanktionerar sitt eget beteende med besvikelse kanske hon också omedvetet följer samhällsnormerna. Att inte bry sig om omgivningens tankar kanske inte spelar någon roll.

## 5.2 Mammors & pappors förhållningssätt till omgivningen

En skillnad har identifierats i hur mammor och pappor förhåller sig till sin omgivning. Papporna verkade ha svårare att identifiera sig med en utomliggande press så som mammorna gjorde.

*“/.../ det är klart att man märker det ibland, jag tar inte så allvarligt på det tror jag.” - I (Grupp 4, 26/4-22)*

I beskriver att han inte tar så allvarligt på omgivningens åsikter även om han är medveten om att det finns de som tycker och tänker saker.

*“/.../ det som förväntas av föräldrar det är väl det grundläggande att du ska ta hand om dina barn.” - J (Grupp 4, 26/4-22)*

J upplever främst att det finns en grundläggande förväntning att en ska ta hand om sina barn. Papporna beskriver inte att de oroar sig för blickar eller kommentarer på samma sätt som mammorna gör när barnen exempelvis skriker.

*“/.../ i min och (sambons), vårt förhållande så tar nog hon saker och ting på större allvar kring det mesta hur dem, amen hur de klär sig våra barn liksom. /.../ jag tänker inte så mycket på vad andra kommer tänka om våra barn. Inte alls på samma sätt som hon gör.” - I (Grupp 4, 26/4-22)*

I beskriver att han upplever att hans sambo bryr sig mer om vad andra tänker om deras barn än vad han gör. Flera av kvinnorna beskrev också att de upplever att pappor inte sätter samma krav på sig själva i förhållande till hur omgivningen kommer att uppfatta dem. F beskriver hur hon vill hinna med allt och inte vara sämre än någon annan medan hon upplever att hennes sambo inte bryr sig lika mycket.

*“Man vill ju inte vara sämre än någon annan, jag kan väl jobba och ta hand om mitt kräkbarn samtidigt det är väl inga problem /.../ Och där tror jag att, min man är i alla fall sån att “jag är hemma idag han är sjuk” medans jag vill visa att jag kan allting.” - F (Grupp 3, 19/4-22)*

Vidare beskriver A upplevelsen av att hennes sambo inte har förhåller sig till omgivningens förväntningar på samma sätt som hon gör.

*“Det märks på honom i alla lägen, inte bara i föräldraskapet, att han inte tänker på vad folk tycker och tänker runtom liksom, även om han kanske säger det så inte alls på samma sätt som jag gör iallafall.” - A (Grupp 1, 8/4-22)*

Preisner et al. (2020) nämner att mammor kan uppleva högre förväntningar och krav än pappor för att de fortsatt förutsätts ta rollen som den primära vårdgivaren. De uppvisade reflektionerna och medvetenheten om omgivningen kan vara ett tecken på att mammorna känner av de här kraven. Alla kvinnorna poängterar dock också att deras partners är engagerade och delaktiga.

*“/.../ jag kan ju verkligen inte säga att min man inte tar ansvar det kan jag absolut inte säga, utan han tar verkligen ett delat föräldraskap på största allvar.” -C (Grupp 2, 11/4-22)*

Trots detta verkar kvinnorna uppleva att det finns mer sociala förväntningar på dem än vad männen upplever. Eftersom alla kvinnorna genomgående upplever att det finns förväntningar gentemot föräldrarollen kanske kvinnor i större utsträckning uppfostras till att bete sig på ett sätt som är rätt i omgivningens ögon. Johansson (2014) diskuterar att moderskapsnormen är snäv och att en lätt tolkas som avvikande. En möjlig tolkning är att kvinnorollen också är snävare än mansrollen och att kvinnor därför i socialiseringsprocessen görs mer medvetna om vilka ramar hon förväntas följa. Nordberg (2004) har påpekat att kategoriseringen av manligt och kvinnligt och positioneringen i denna dikotomi påverkar hur vi tänker och agerar i praktiken. Om det är så att kvinnor socialiserats till att bry sig mer om sin omgivning kan

kvinnornas mer närvarande reflektioner om omgivningens reaktioner tolkas som en följd av att mammorna påverkas av deras kategorisering som kvinna. Eller om en ska använda serialitetsbegreppet som Young (2000) förespråkar är detta kanske ett tecken på en skillnad i förutsättningarna för serien kvinna respektive serien man.

### 5.3 Social jämförelse

Vidare blir det också tydligt att upplevelsen av vad som är rätt och fel påverkas av jämförelse med andra. Morgan (2011) lyfter hur vanligt det är att jämföra sig och känna osäkerhet kring om en agerar rätt i sitt familjeskapande. Detta är något som studiens deltagare, både manliga och kvinnliga, lyfter fram särskilt i förhållande till de första åren som förälder.

*“Jag blir påverkad av åsikterna så sätt, asså att man tänker på det och sådär och funderar ‘gör jag rätt, gör jag fel?’ och man kan i början, särskilt när man är förstagångsförälder är man alltid kanske inte så himla säker på att man gör rätt och så.” - G (Grupp 3, 19/4-22)*

G beskriver den osäkerhet som hon kände som nybliven förälder. Hur hon jämförde det hon gjorde med omgivningens åsikter och inte visste hur hon skulle agera. Andra lyfter också att senare år kommer med andra utmaningar. Sådant som skärmtid, aktiviteter och vilka klädesmärken barnen har jämförs då mer. H beskriver nedan hur hon känner mer förväntningar kring uppfostran när barnen är äldre.

*“När de är små så är de ju små och gulliga och ursäktade på något sätt. På ett sätt så blir det nästan svårare ju äldre de blir med förväntningar på hur man ska uppfostra dem, som det här med skärmtid.” - H (Grupp 3, 19/4-22)*

Morgan (2011) skriver att det är vanligt att individen jämför sig med det hen ser i reklam och såpoperor men för deltagarna har sociala medier varit mer relevant. Deltagarna har uttryckt sig ha olika förhållningssätt till sociala medier. De är olika aktiva och följer olika konton och blir därför olika mycket påverkade. En del uttrycker att de blir mer påverkade av offentliga personer och andra mer av vad människor i deras eget kontaktnät publicerar. Av dem som använder sociala medier i sin vardag är det genomgående negativa känslor som uttrycks kring hur de påverkas av detta. Morgan (ibid, 131) använder begreppet *The Generalised Other* för att visa på hur individen jämför sig med en föreställning av andra i liknande livssituationer och i jämförelseprocessen bygger upp en moraliskt referensram utifrån det sociala samspelet.

*“/.../ absolut så finns det ju förväntningar och om det inte är från folk i den närmaste närheten så sociala medier är ju nånting som man kanske önskar att man inte hade haft på samma sätt, skulle jag säga.” - A (Grupp 1, 8/4-22)*

A beskriver att hon påverkas av det hon ser på sociala medier och att hon kanske inte borde haft den källan till jämförelse. C beskriver nedan att hon påverkas av vad andra i hennes omgivning publicerar även om hon vet att det som visas upp är en fasad och inte hela sanningen. Jämförelsen leder till en känsla av misslyckande.

*“Att man ser vad föräldrar lägger upp för olika aktiviteter, resor, asså liksom hur perfekt livet är just nu då så att man känner att vafan vad bra det ska vara där hela tiden nu då och så kämpar man på själv och tycker att nej men det är inte alls såhär bra och som jag sa innan att det är ju bara en fasad och det vet vi ju.” - C (Grupp 2, 11/4-22)*

Utanför sociala medier uttryckte deltagarna också att de i stor utsträckning jämför sig med andra föräldrar i sin närhet.

*“Jag tänker mer att man blir påverkad utav föräldrar med barn i samma ålder, asså klass eller aktiviteter, jämförelse med vad man kan och inte kan, kunskap, vad man har på sig, vad man ska göra på semester och sådär.” - C (Grupp 2, 11/4-22)*

Det blir tydligt att mammorna jämför sig med en föreställning om vad andra gör på det sätt som Morgan (2011) beskriver. Social jämförelse lyfts också fram av Johansson (2014) som en källa till känsla av misslyckande i sitt föräldraskap. Dock kan också mammaidealet ge en känsla av bekräftelse och självförverkligande (ibid, 151-154). Denna studies deltagare har främst lyft fram känslan av misslyckande och att en inte lever upp till det som en ser att andra gör.

Ytterligare en grund för jämförande framkommer tydligt. Samtliga deltagare hamnar i reflektioner kring kopplingen mellan normer och ens uppväxt. Enligt Ve (1998) förmedlar föräldrar signaler till sina barn som de inte behöver vara medvetna om och dessa signaler blir en del av barnets socialisering och förståelse av sin sociala omgivning. Detta kan anses synas i att samtliga reflekterar kring sitt eget föräldraskap i relation till hur deras egna föräldrar var och agerade. Också Johanssons (2014) nämnda studie lyfter hur intervjupersonerna relaterar sin bild av moderskapsidealet till den egna uppväxten. Många av deltagarna i denna studie uttrycker att de har fått med sig värderingar från sin uppväxt som de försöker efterleva eller

utveckla. J uttrycker att han inspirerats av vuxna som han hade omkring sig i sin uppväxt men också försöker göra föräldraskapet på sitt eget sätt.

*“Man har ju vuxna runt omkring sig, föräldrar, mor och farföräldrar som man själv har tagit mycket av och sen försöker göra sin egen del av det också. Så att det visst hänger väl mycket kvar från hur man själv blev uppfostrad men också att man ger sin egen prägel på hur man själv kanske vill förändra eller hur man beter sig gentemot sina föräldrar.” - J (Grupp 4, 26/4-22)*

De flesta, dock inte alla, upplever också att de äldre generationerna mer uttalat ställer krav på hur föräldraskapet borde skötas. F uttrycker här nedanför hur hon upplever att den äldre generationen ställer mer krav än hennes egen.

*“Speciellt till exempel den äldre generationen har vissa förväntningar att du ska bete dig på ett visst sätt eller säga till dina barn på ett visst sätt /.../ Det finns mer förväntningar och normer från vår äldre generation än vad det kanske gör från vår generation.” - F (Grupp 3, 19/4-22)*

Jämförandet är något som alla deltagare nämner men har olika förhållningssätt till. Vissa ser det mer som ett sätt att få inspiration och idéer medan andra ser det som en måttstock för om man är en tillräckligt bra förälder. Något som framkommer är att många upplever att de blivit mer trygga i föräldrarollen med tiden och bryr sig mindre nu än tidigare om vad omgivningen gör och tycker. Här uttrycks detta av A:

*“Desto mer tiden går också så bryr jag mig mindre om vad folk runt omkring tycker och tänker. /.../ men det handlar väl också om att man blir mer och mer säker i sitt föräldraskap och sin uppfostran och allting.” - A (Grupp 1, 8/4-22)*

## 5.4 Olika krav gentemot mamman respektive pappan

De kvinnliga informanterna upplever skillnad i kraven som ställs på dem själva och pappan och menar på att mycket av det som mammor gör tas som en självklarhet, medan pappan som utför samma typ av handlingar uppfattas som en fantastisk förälder och får beröm. B förklarar det på följande vis:

*“Min man är väldigt delaktig och har alltid varit det och då får han liksom en klapp på axeln medans jag liksom, det ska bara vara så för mig.” -B (Grupp 1, 8/4 - 22)*

E belyser också denna upplevda ojämställdhet i krav där hon menar på att en mamma och en pappa som utför samma typ av handlingar får olika reaktioner från omgivningen:

*“En mamma förväntas vara där oavsett och gör man ett felsteg som mamma då är man en dålig mamma per automatik, men en pappa som lite grann, nu generaliserar jag grovt här så tar det för vad det är, men en pappa som liksom bara är pappa, som gör lika mycket som kvinnan i hemmet till exempel, det är ju en fantastisk pappa, då är det ju liksom, då ska medaljen fram ungefär.” - E (Grupp 2, 11/4 -22)*

Flera av de kvinnliga respondenterna känner igen sig i det som Preisner et al. (2019) för ett resonemang kring, att trots att samhället utvecklas mot mer jämställt hålls föräldraskapsnormerna kvar. Det finns fortfarande stora olikheter på vilka krav som ställs på mamman respektive pappan. Mamman ska vara den primära vårdgivaren och pappan den sekundära vårdgivaren (ibid, 36). Även Brooks och Hodgkinson (2020) diskuterar att om mamman och pappan utför samma handlingar gentemot barnet anses det i de flesta fall som en självklarhet för mamman och ovanligt för pappan. Beskrivningen av att pappan ska få en klapp på axeln eller en medalj för delaktighet i hemmet och barnomsorgen stämmer även väl med Adkins (Nordberg 2004, 56) resonemang om att män belönas mer för det som anses vara feminina sysslor idag än kvinnor gör när de utför mer maskulint kodade sysslor. De kvinnliga respondenterna menar på att det redan från start är högre krav och mer press för att vara en *bra mamma* än en *bra pappa*. E uttrycker detta på följande sätt:

*“Det är inte inpräntat i dem på samma sätt tror jag det här med att vara bra pappa, som det är intutat i oss på ett annat sätt att vara en bra mamma /.../” - E (Grupp 2, 11/4 -22)*

F förklarar i följande citat samma känsla av orättvishet när det kommer till förväntningar i hur mamman och pappan ska agera.

*“/.../ det kunde jag uppleva redan på BVC när man började där “ja du ska väl amma tills ungen är 15, hur har du tänkt dig?”. Det fanns inga krav att på att pappan skulle ta de här bitarna utan det är på mamman som alla de här förväntningarna sätts från början. Att du ska amma, du ska göra detta, asså där tyckte jag att det fanns ganska mycket krav från redan sjukvården att det ska vara på ett visst sätt medans pappan va så himla duktigt om han ens dök upp på förlossningen.” - F (Grupp 3, 19/4 -22)*

F tar upp att det redan på Barnvårdscentralen (BVC) sattes en prägel på hur hon och pappan skulle bete sig som föräldrar. Hon säger att dessa förväntningar till en början fick henne att känna sig misslyckad som förälder och får medhåll från resterande mammor i fokusgruppen. Som nämnts diskuterar Johansson (2014) idealbilden av att vara mamma där en deltagare i hennes intervjustudie uppmärksammar känslan av misslyckande när en anser att en inte når upp till idealbilden. Denna känsla av misslyckande med att nå upp till mammaidealet kände fler kvinnliga respondenter igen sig i. De manliga respondenterna nämnde däremot aldrig en känsla av misslyckande inom föräldraskapet utan menade mer på att en får göra så gott en kan.

Det F beskriver i hur hon upplevde att BVC satte mycket krav på henne som mamma, uppmärksammar även Brooks och Hodkinson (2020) i hur interaktionen med sjukvårdspersonal och barnmorskor påverkar föräldrar och framförallt pappan. De menar på att en anledning till att pappor kan känna sig alienerade och tar en assistentroll kan vara hur sjukvårdspersonal och barnmorskor behandlat dem. Om de redan från start sätts i en åsidosatt roll kan det leda till att pappan ser mamman som den primära vårdgivaren och sig själv som assistenten eller den sekundära vårdgivaren (ibid, 24).

Informanterna är däremot väldigt tydliga med att det är omgivningens bild de belyser när de diskuterar vad en bra mamma och en bra pappa är. Informanterna själva är eniga om att en bra mamma och en bra pappa är samma sak och att det är samhället och normerna som gör skillnad mellan de två.

*“/.../ vad jag tycker är en bra mamma och vad jag tycker är en bra pappa det ser likadant ut asså du ska finnas där för dina barn i alla lägen och ställa upp i alla lägen och sätta gränser /.../” - F (Grupp 3, 19/4 - 22)*

Respondent F uttrycker här att det enligt henne inte är skillnad mellan en bra mamma och en bra pappa. I pappagruppen upplevde båda deltagarna liknande känslor och I förklarar det såhär:

*“Ja men jag tror att en bra mamma och en bra pappa det skiljer inte, utan en bra förälder, man är ju kärleksfull och vill ge sina barn bra värderingar, en bra start i livet /.../ En bra pappa är en kärleksfull pappa och en bra mamma är en kärleksfull mamma” - I (Grupp 4, 26/4 - 22)*

Brooks och Hodkinson (2020) belyser att en konsekvens av kraven för att vara en bra mamma är så pass höga att mamman riskerar att falla in i *intensive parenting* som anses vara mycket tid- och energikrävande och kan leda till en utbränd och energilös mamma. Roskam et al. (2022) visar på ett samband mellan jämställda länder och hög nivå av utbrändhet av mödrar. De belyser det faktum att kvinnor idag ska lyckas balansera en karriär och att vara en aktiv förälder och säger även de att det kan leda till en energilöshet och trötthet hos mammorna. Detta är något som de deltagande mammorna kände igen och G uttrycker det på följande sätt.

*“/.../ jag kan tycka att jag blir väldigt mentalt trött för man gör allt, när jag är på jobbet och får ledig tid över, på väg hem från jobbet när man kommer hem från jobbet och ska göra allt: hjärnan jobbar konstant på vad som ska göras, asså tänka, planera, fixa, ha koll /.../ Jag blir trött av allt det där och det märker jag att det jobbar hela tiden.” - G (Grupp 3, 19/4 - 22)*

## 5.5 Projektledaren & lekledaren

Idéen om mamman som projektledare och pappan som lekledare var återkommande i alla fokusgrupper. Samtliga kvinnliga respondenter kategoriserade sig själva som projektledaren, den med koll över planeringen. Samtliga pappor beskrev sig själva som lekledare och den som lär barnen aktiviteter. Respondent H förklarar här att hon är projektledaren:

*“Jag tänker att man är projektledare för familjen på ett sätt, man har ett direkt perspektiv och har koll på allt som ska hända och så.” - H (Grupp 3, 19/4 - 22)*

Respondent C uttrycker sin roll i sin familj på följande sätt:

*“Men jag skulle nog säga att ja jag kanske är lite mer planerande, lite mer styrig och ställig och lite mer bossig, det är min roll!” - C (Grupp 2, 11/4 - 22)*

C säger att en naturligt tar olika roller i hemmet och sätter sig själv i rollen som den som planerar. Samtliga mammor beskrev sig själva på ett eller annat sätt som projektledaren men de var osäkra på varför de tog på sig den rollen. Flera mammor reflekterade kring om det var deras personlighet, att de ville ta den rollen, men idén om att det var uppdelat efter vad som anses manligt och kvinnligt diskuterades också. Nordberg (2004) för resonemang kring könsdikotomi och att de två könen reproduceras genom att handlingar och egenskaper tillskrivs män eller kvinnor. Deltagarna säger att omgivningen förväntar sig att mamman ska



ha koll och därför hör av sig till henne. I och med att samtliga mammor upplevde samma projektledarroll kan en möjlighet vara att det finns en bakgrund i vad rollerna som mamma och kvinna tillskrivs av omgivningen. Deltagarna kan tänkas ha internaliserat normerna om vad som förväntas av dem som mamma och kvinna och ha svårt att särskilja om det grundar sig i vad de vill eller om de följer en norm kring könsfördelning.

De manliga respondenterna beskrev sig själva, som tidigare nämnt, som familjens lekledare. Brooks och Hodkinson (2020) nämner i sin studie att den omsorgsgivande pappan upplever en skillnad i hur han och mamman betar sig i hemmet. Den största skillnaden som papporna upplevde där var att det var dem som lekte och utförde fysiska aktiviteter med barnen (ibid, 39). Detta kände båda de intervjuade papporna igen sig i och J beskriver det såhär:

*“/.../ det har blivit mer så att jag har tagit ansvar kanske för att lära barnen att lite mer aktiviteter, kanske mer cykla, klättra, pyssla mer aktivt /.../” - J (Grupp 4, 26/4 -22)*

J uttrycker hur fördelningen sett ut i hans familj och att han har tagit rollen som den så kallade lekledaren. Respondent I förklarar sig själv som en lekpappa:

*“/.../ jag är en lekpappa, gillar att amen hitta på roliga grejer liksom. Jag är lite dålig på att sätta regler och gränser tror jag.” - I (Grupp 4, 26/4 - 22)*

Detta var även något som mammorna uppmärksammade när de talade om sig själva som projektledaren. G förklarar att i hennes familj ansvarar pappan mer för aktiviteterna och att lära barnen olika saker. Respondent H menar att hon som projektledare ansvarar för vardagslivet och att det ibland kan vara skönt att pappan går iväg med barnen.

*“Som den här projektledaren så är man ju den som liksom för vardagslivet framåt på något sätt och ibland kan jag ju känna att va skönt om min man tar med dem ut och leker så att jag bara kan få göra klart det här liksom /.../” - H (Grupp 3, 19/4 - 22)*

Samtliga respondenter reflekterade över varför denna uppdelning finns och om det kan ligga i vad som anses vara manligt och kvinnligt. Båda papporna beskrev sina sysslor med barnen som stereotyp manliga och kopplade ihop sport, klättra, mer aktiva lekar och att lära barnen cykla som pappans uppgift. Mammorna reflekterade även som sagt över om projektledarrollen är en kvinnlig roll. Respondenterna är därmed ganska duktiga på att,

utifrån West och Zimmermans teori (Evertsson 2016, 55-56), göra kön genom att kategorisera sig själva och sin partner till en viss roll med ett visst könsstereotypiskt uppdrag utefter de normer som finns i deras omgivning. Respondent B förklarar hennes och sambons roller i familjen som ovanliga i och med att det är pappan som städar och lagar mat oftare än vad hon gör. B tillskriver här laga mat och städa som typiskt kvinnliga uppdrag och lägger vikt vid att det är ovanligt att det är en man som utför det. Evertsson menar att i och med detta ständiga omskapande av kön som West och Zimmerman talar om, så blir beteenden och handlingar könskodade, vilket kan vara en anledning till att B tänker på matlagning och städning som kvinnligt.

West och Zimmerman menar att individen alltid försöker passa in i den könsroll hen tilldelats (Evertsson 2016, 55). Detta kan förklara varför mammorna har svårt att förklara varför de tar projektledarrollen. Kanske försöker de enbart passa in i den roll de blivit tilldelade, precis som att papporna blivit tilldelade assistent- och lekledarrollen. Butler (2006) utgår i hennes definition av att göra kön från den starka position som heterosexualiteten har i normativiteten och menar att det är en grund till de könade identiteterna. Det vill säga att heterosexualiteten skapar ramverk för vad som anses manligt och kvinnligt. Samtliga respondenter ingår i heterosexuella relationer och kan tänkas basera sin identitet på de könsroller som det heterosexuella ramverket skapar.

## 5.6 Ett arbetsliv i utveckling

Ett tydligt mönster som kan hittas hos samtliga deltagare är hur de blivit bemötta i arbetslivet när det gäller föräldraledighet och vård av barn (vabb).

*“Jag har en väldigt bra sån arbetsgivare. Det är aldrig några, det är aldrig någon som tittar snett eller kommenterar om man ska vabba eller vara föräldraledig, utan det har funkat väldigt bra.” - I (Grupp 4, 26/4-22)*

I uttrycker hur han aldrig har upplevt några förväntningar kring hur mycket eller lite han ska vara hemma med sina barn. C uttrycker som mamma samma sak och säger också att hon inte heller upplever att männen på hennes arbetsplats möter något motstånd om de vill vara hemma.

*“/.../ nu jobbar jag på ett ställe som det är väldigt så, noga att inte man lägger sig i vem som gör vad och det. Är det så att pappan vill vara föräldraledig så är det ingen som har fördom kring detta, utan att det är väldigt modernt måste jag säga då.” - C (Grupp 2, 11/4-22)*

Samtliga deltagare har uttryckt att de upplever sina arbetsplatser som moderna och att cheferna inte har ifrågasatt hur paret valt att dela upp föräldraledighet eller vabb. Preisner et al. (2019) diskuterar att normer kring föräldraskapet har utvecklats till att pappor förväntas vara mer engagerade och att både män och kvinnor förväntas ta ansvar för både familj och arbete idag. Dock beskriver de att män kan uppleva att de möter motstånd från arbetsplatsen i form av bristande flexibilitet eller att pappor som inte tar hand om sina barn belönas, och att detta motstånd begränsar dem från att ta det ansvar som de kanske hade velat (ibid, 36-37). Detta är inte något som denna studie kan styrka. Tvärtom upplever både kvinnorna och männen att både dem och deras partner har fått goda bemötanden från sina arbetsplatser och inte har blivit ifrågasatta i sina önskningar om att vara hemma med barnen. Papporna beskriver inte att de har blivit sanktionerade på något sätt för sitt omsorgsengagemang och de har inte heller hindrats av sina arbetsförhållanden. Kvinnorna har inte heller upplevt några hinder eller kommentarer om hur mycket eller lite de varit hemma.

Många av deltagarna uttrycker att föräldraledighet och vård av barn fördelats hyfsat jämnt dem emellan. De flesta upplever att de har delat så lika som de vill och kan. I de fall där fördelningen har varit ojämn har det i stor utsträckning förklarats av praktiska skäl såsom att de har olika arbetsförhållanden och inkomst.

*“För mig har det varit, jag jobbar på ett jättestort företag och är en del av ett team, om inte jag gör mitt jobb så kommer någon annan att göra det åt mig, medan min sambo har haft ett sånt jobb där om inte han är på plats så står hans jobb stilla /.../ Men sen också pengamässigt. De pengarna vi skulle ha förlorat på att han är hemma istället för mig, det är en sån stor skillnad, så det har också varit med i beslutet liksom.” - A (Grupp 1, 8/4-22)*

A beskriver hur hennes och hennes sambos arbetsförhållanden och inkomster skiljer sig åt och påverkar hur de fördelar vabb och föräldraledighet. Hon har därför varit hemma mer än honom, men hon ser själv inte detta som att de har påverkats av normer eller förväntningar utan endast av deras förutsättningar som par. J beskriver att han och hans sambo har delat på vabb och föräldraledighet och att han inte känt någon press kring att han borde arbeta mer, varken från arbetsgivaren eller övriga omgivningen.

*“Vabning och sånt det har vi delat nästan rakt av. Också det med föräldraledighet nästan 50/50 eller ja 60/40 blir det väl iallafall så hyfsat jämnt fördelat där. Men jag har inte känt någon press att jag ska vara på jobbet mer.” - J (Grupp 4, 26/4-22)*

Enligt försäkringskassans statistik (2020) tog mammor år 2020 ut 70% av föräldrapenningen och pappor 30%. Detta speglas inte i denna studies material. Det finns par där detta verkar vara korrekta siffror men majoriteten belyser en jämnare fördelning. Generellt verkar mammorna ha varit hemma något mer och då för att de varit hemma en tid efter förlossningen. Men i stor utsträckning upplever deltagarna att detta har jämnats ut senare och att de också turas om att vabba.

Försäkringskassan (2020) såg bland annat inkomst som en påverkande faktor i fördelningen av föräldrapenningen. De flesta deltagarna i denna studie har uttryckt att de har stabil ekonomi. En möjlig tolkning blir därför att deras ekonomiska förutsättningar har bidragit till en jämnare fördelning än den genomsnittliga. Försäkringskassan (2013) såg att par generellt är beredda att offra mer inkomst för att mamman ska vara hemma. I denna studie är det endast en deltagare som har lyft fram inkomst som en avgörande faktor i uppdelningen av föräldradagar och detta kan inte ses som något mönster utan snarare som ett beslut i den individuella situationen. Individernas yrken och därmed arbetsförhållanden har framkommit som en större motivation än inkomst till fördelningen. I detta syns inte någon tydlig lutning mot att det används för att motivera att kvinnorna är hemma mer än männen eller vice versa. Arbetsförhållanden är inte något som lyfts fram av de källor som redovisats som tidigare forskning eller i inledningen. Detta kan ses som ett tecken på att det behövs mer forskning där dessa individuella förutsättningar synliggörs.

Något som också framkommer från de som har lite äldre barn är upplevelsen av att arbetslivet har utvecklats mycket under de senaste 10 åren.

*“/.../ nästan alla män är föräldralediga nu. Det är jättestor skillnad på tio år tillbaka och nu. Man räknar med att han är borta men kommer tillbaka, han är borta i sex månader men han kommer tillbaka. Det är väldigt, ah väldigt lika och det har skett ett skifte, att man inte ser något konstigt med det heller.” - G (Grupp 3, 19/4-22)*

G beskriver hur hon upplever att det har blivit vanligare att pappor är hemma. Deltagarnas beskrivningar stärker bilden som Försäkringskassan (2020) förmedlar om att den föräldralediga pappan har normaliserats.

## 5.7 Tro på utveckling & önskan om att få välja själv

Samtliga respondenter diskuterade huruvida föräldrarollerna kommer att utvecklas mot att bli mer jämställda än vad de är idag. Bland respondenterna rådde det delade meningar kring detta. Några diskuterade att det finns skillnader mellan mamman och pappan och att det ska få vara så, det ska få finnas olika roller. De menar på att det är viktigt att det fortfarande är jämställt inom familjen men att om det fungerar för familjen så ska de kunna fortsätta med typiskt manliga och kvinnliga sysslor. Respondent E uttrycker det på följande sätt:

*“/.../ man är ju faktiskt olika, man är olika kön och vi kommer aldrig vara 100% jämställda i allting /.../ Och pappa kanske gör vissa pappagrejer då men då kanske det får lov att vara så. Så länge som det är jämställt på ett sätt att inte en blir utbränd och en ligger på soffan liksom det är inte heller bra.” - E (Grupp 2, 11/4 - 22)*

E menar på att mannen och kvinnan är olika och att det nog aldrig kommer bli helt 100% jämställt i fördelning av de så kallade manliga och kvinnliga uppdragen inom familjelivet. Respondent C känner likadant och menar också på att det ska få vara olika roller för mamman och pappan. Båda respondenterna förklarar att det fortfarande är viktigt att det finns en uppdelning föräldrarna emellan och att den är jämställd på det vis att båda har lika mycket sysslor och ansvar i familjen. Hos samtliga respondenter finns en önskan om att få göra familj på det sätt som passar deras familj, istället för att behöva anpassa sig för att framstå som jämställda. Mammorna ska inte behöva utföra typiskt manliga aktiviteter för att skapa jämställdhet om det inte passar deras vardagsliv. Respondent A förklarar det såhär:

*“/.../ man ville så gärna att amen visa att vi har det jämställt också, men nu skulle jag vilja säga ganska starkt att jag bryr mig faktiskt inte. För att det är min familj och hur vi väljer att dela upp det hur vi väljer att uppfostra våra barn, asså alltihopa, det är vi och bara vi som väljer det, så vad som förväntas, om nån förväntar sig av mig att min sambo ska gå upp varannan natt nämen det kommer inte att hända för det funkar inte för oss /.../” - A (Grupp 1, 8/4 - 22)*

A kritiserar här idén av att allting ska vara jämställt bara för att vara jämställt. Hon menar att det inte hade fungerat för hennes familj och deras förutsättningar och att en då ska få ha rätten att lägga upp det på det sätt som passar dem, utan att förväntningar eller krav påverkar. Flertalet respondenter uttrycker samma tanke om att få bestämma själva.

*“För oss så tjänar också min man mer, och ibland går det att pussla ihop och ibland går det inte men det ska vara upp till oss då att ta det beslutet.” - B (Grupp 1, 8/4 - 22)*

B håller med om det som A säger och lyfter även tanken om ekonomi och att den ibland spelar in i hur en lägger upp exempelvis föräldraledighet och vabb. De menar att det ska vara okej att de lägger upp det så som fungerar bäst för deras familj.

Respondenterna talar delvis emot det som Morgan (2011) diskuterar kring att göra familj. Deltagarna känner igen sig i detta men uttrycker också att de med tiden blivit mer säkra i sitt föräldraskap och därför jämför sig mindre nu än tidigare och i högre grad vill göra familj på det sätt som passar dem och deras vardag. Däremot upplever samtliga föräldrar nu när de är mer säkra i sitt föräldraskap att de vill göra familj på det sätt som passar de och deras vardag. Respondenterna menar på att jämställdheten inte alltid måste vara i fokus utan att det spelar större roll att båda föräldrarna bidrar på det sätt som passar familjens behov.

## 6. Diskussion & slutsatser

Syftet med denna studie var att undersöka nutida föräldrars upplevelser av normer och sociala förväntningar relaterade till föräldraskapet. En aspekt i detta var att lyfta fram eventuella könsskillnader som mammor och pappor upplever, reflekterar kring och agerar efter i föräldrarollen. Intresset låg i deltagarnas individuella upplevelser av föräldraskapet. Med hjälp av tidigare forskning och teorier har deltagarnas upplevelser och känslor analyserats i en sociologisk kontext med fokus på normernas och förväntningarnas påverkan på dem som föräldrar men även som mamma eller pappa. Nyfikenheten mot området väcktes av litteratur, statistik samt forskning som påvisat kvardröjande skillnader mellan mammor och pappor i relation till normer och familjegörande.

Enligt det insamlade materialet känner samtliga deltagare av förväntningar på ett eller annat sätt. Mammor verkar uppleva det i högre grad än pappor. Hur de sedan förhåller sig till förväntningarna som de upplever skiljer sig åt. En del låter det påverka hur de agerar och tänker på hur omgivningen uppfattar deras beteende medan andra uttrycker att de inte bryr sig. Samtidigt indikerar materialet att i linje med Ves (1998) och Engelstads (1998) teorier har respondenterna internaliserat normer och sanktionerar sig själva med besvikelse om de inte lever upp till kraven de sätter på sig själva. En möjlig slutsats av detta är att normers påverkanskraft är stor, vilket också stämmer med tidigare forskning, och att mammor känner

av det mer än pappor. Om inte genom att en anpassar sig efter omgivningen och är rädd för att möta sanktioner så genom att normer har internaliserats.

I undersökningen av hur föräldrar reflekterat kring dessa normer har flera områden diskuterats. Ett område som lyfts fram av samtliga är social jämförelse och idealbilden av den bra föräldern. Dessa jämförelser görs exempelvis via sociala medier, kontaktnät eller med erfarenheter från den egna barndomen. En osäkerhet kring om en gör rätt har lyfts fram särskilt i relation till de första åren som förälder. Detta samspelar väl med Morgans (2011, 131) teori om att individen reflekterat kring sitt eget handlande i relation till en föreställning om vad andra gör och vad som är rätt att göra i sitt familjeskapande.

I relation till arbetslivet framkommer det att idén om den föräldralediga pappan har normaliserats. Ingen av deltagarna upplever att dem eller deras partner sanktioneras på arbetsplatsen för i vilken utsträckning de är hemma med sina barn. Det upplevs också att detta utvecklats mycket under det senaste decenniet. En slutsats blir därför att arbetslivet uppvisar en tydlig utveckling mot ett mer jämställt bemötande av mammor och pappor, vilket delvis motsäger tidigare forskning.

Denna studie påvisar dock att det fortsatt finns skillnader i vilka roller mamman och pappan tar i familjen. Samtliga deltagare har uttryckt att mamman är projektledaren och pappan är lekledaren. Deltagarna uttrycker att uppdelningen beror på deras intressen men det kan också tolkas som att olika egenskaper tillskrivs de olika könen. Kanske socialiseras kvinnan till att vara mer samordnande och mannen förväntas vara mer aktiv och lekfull enligt könsdikotomins struktur. När det gäller sysslor som städning och matlagning kategoriserar flera av deltagarna dessa uppgifter som traditionellt kvinnliga medan exempelvis underhåll av bostaden tillskrivs vara manligt. Om deltagarna följer de traditionella könsmönstren i detta varierar dock. Ändå uppvisas ett mönster också här i att kvinnorna ofta uppskattar mer traditionellt kvinnliga sysslor och männen mer traditionellt manliga. Vilket stämmer väl med det West och Zimmerman menar, att en alltid försöker passa in i könsrollen som en blivit tilldelad (Evertsson 2016, 55). Vi kan alltså se tecken på att deltagarna i sitt sätt att uttrycka sig och agera gör och reproducerar kön. Deltagarna själva uttrycker dock ingen önskan om att förändra sin uppdelning utan ser att de är jämställda i sina relationer så länge de gör lika mycket, vem som gör vad är oviktigt.

Mammorna upplever ändå krav från omgivningen i högre grad än papporna och att det krävs mer av dem för att kategoriseras som en bra mamma än vad det krävs av män för att ses som en bra pappa. Flera mammor beskriver att det tar mycket energi av dem att vara projektledaren och att de upplever att papporna har lättare för att slappna av och inte bry sig

om omgivningens åsikter. Detta bekräftas av de deltagande papporna som inte reflekterar så mycket kring hur de tolkas av sin omgivning. Deltagarna upplever att mammor och pappor möter olika krav men håller egentligen inte med om att det är skillnad mellan vad som är en bra mamma och en bra pappa. En slutsats som vi kan dra är att deltagarna anser att en bra förälder är den som ger barnen kärlek och tid, oavsett om det är en mamma eller pappa.

Deltagarna har uttryckt medvetenhet om att deras kön påverkar deras förutsättningar och vad som förväntas av dem men också en stark önskan om att inte definieras utifrån detta. Detta aktualiserar Youngs (2000) syn på genus som en serialitet. Hon beskriver att könstillhörigheten blir en samhörighet som påverkar individens handlingsutrymme men inte deras identitet, vilja eller självbild (ibid, 233-237).

En viktig poäng med denna uppsats blir att belysa att det inte är tillräckligt att studera detta fält på en strukturnivå även om också strukturella mönster kan identifieras. Om fokus endast läggs på strukturnivå kommer många nyansskillnader och upplevelser osynliggöras och individer fortsatt stängas in i fack där de inte känner sig rättvist sedda. Young (2000, 222) förespråkar som nämnts en pragmatisk inriktning på den intellektuella diskursen där praktiska problem synliggörs mer än att fokus läggs på allomfattande teorier. För generella teorier och för homogen syn på grupper döljer betydelsen av individens identitetsgörande och samhällsprocessers föränderlighet (ibid, 219-222).

Detta ställningstagande landar också denna studie i. Studien påvisar att det som kan upplevas som problematiskt på en strukturell nivå, exempelvis att beteenden och sysslor könskodas, inte behöver upplevas vara problematiskt på en individnivå. Deltagarna har uttryckt att de i många fall har en könsstereotypisk uppdelning i sina hem, men att det inte är något som de vill förändra eller kritiseras för. Genom att inte enbart fokusera på en strukturnivå vill denna studie betona individens rätt till sin egen upplevelse och identitet. Vi lever i samhällen som präglas av kategoriseringar och sociala strukturer såsom normer och genusstrukturer, men vi har också olika viljor och önskningar. Dessa individuella skillnader anser vi bör lyftas fram och uppmärksammas, kanske i större utsträckning än de gör idag.



## 7. Litteraturlista

Ahrne, Göran; Svensson, Peter. (red.). 2015. *Handbok i kvalitativa metoder*. 2:a uppl. Stockholm: Liber AB

Andersson, Carlsson, Freddot. 2015. *Pappa inte barnvakt*. Stockholm: Leopard Förlag

Björk, Lok, Marie. 2020. *Handbok i jämställt föräldraskap - När barnet är fött*. Stockholm: Bazar Förlag

Brooks, Rachel; Hodkinson, Paul. 2021. *Sharing care - Equal and Primary Carer Fathers and Early Years Parenting*. Bristol: Bristol University Press. DOI: <https://doi.org/10.46692/9781529205992>

Bryman, Alan. (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. 3:e uppl. Stockholm: Liber AB.

Butler, Judith. 2006. *Gender Trouble*. New York: Routledge.  
(e-bok) <https://doi.org/10.4324/9780203824979>

Drisko, James, och Tina Maschi (2015): *Content Analysis*. New York: Oxford University  
DOI: 10.1093/acprof:oso/9780190215491.003.0003

Eldén, Sara. 2020. *Forskningsetik : vägval i samhällsvetenskapliga studier*. Lund: Studentlitteratur AB

Engelstad, Fredrik. 1998. Normer. I Brante, Thomas; Andersen, Heine & Korsnes, Olav (red.). *Sociologiskt lexikon*. Stockholm: Universitetsforlaget. s.221-222

Esseveld Johanna. 2004. *Kön/genus och sociologi i ett historisk perspektiv*. Sociologisk forskning 41(3): 3-10. <https://www.jstor.org/stable/20853388>

Evertsson, Marie. 2016. Kön. I Edling, Christoffer & Liljeros, Fredrik (red.). *Ett delat samhälle - makt, intersektionalitet och social skiktning*. 2. Uppl. Stockholm: Liber AB. s.50-73

Försäkringskassan, 2013, *De jämställda föräldrarna*.

[https://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/8ec6c929-6f18-4e81-831f-cd4dbbaca98e/socialforsakringsrapport\\_2013\\_08.pdf?MOD=AJPERES](https://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/8ec6c929-6f18-4e81-831f-cd4dbbaca98e/socialforsakringsrapport_2013_08.pdf?MOD=AJPERES)

Hämtad: 2022-05-09

Försäkringskassan. 2020. *Det som är bra delar man lika på*.

<https://www.forsakringskassan.se/privatperson/foralder/det-som-ar-bra-delar-man-lika-pa?fbclid=IwAR3v-fwu6szQDgP0jZEBiZijYX33d3IzIH4AE7l0gG3CTy3lgrZkEtMTXPE>

Hämtad 2022-03-21

Johansson, Monica. 2014. *I moderskapets skugga: berättelser om normativa ideal och alternativa praktiker*. Örebro: Örebro Universitet

<http://oru.diva-portal.org/smash/get/diva2:689964/FULLTEXT03.pdf> Hämtad: 2022-03-18

Morgan, David, H, J. 2011. *Rethinking Family Practices*. London: Palgrave Macmillan.

<https://doi.org/10.1057/9780230304680>

Nationellt centrum för kvinnofrid, Uppsala universitet. 2021. *Sverige på första plats i EU:s Jämställdhetsmätning*.

<https://nck.uu.se/kunskapsbanken/om-kunskapsbanken/kunskapsbankens-nyhetsarkiv/nyhetsvisningssida/?tarContentId=976904> Hämtad: 2022-03-21

Nordberg, Marie. 2004. "Kvinnlig maskulinitet" och "manlig femininitet"- En möjlighet att överskrida könsdikotomin? *Kvinnovetenskaplig tidskrift* 1(2) s.47-65

Preisner, Klaus; Neuberger, Franz; Bertogg, Ariane & Schaub, Julia M. 2019. *Closing the Happiness Gap - The Decline of Gendered Parenthood Norms and the Increase in Parental Life Satisfaction*. *Gender & society* 34 (1). s.31-55. DOI: 10.1177/0891243219869365

Roskam, Isabelle; et al. 2022. *Gender Equality and Maternal Burnout: A 40-Country Study*. *Journal of Cross-Cultural Psychology*. 53(2) s.157-178. DOI: 10.1177/002202212111072813

Rubin, Ashley T. 2021. *Rocking Qualitative Social Science - An Irreverent Guide to Rigorous Research*. Redwood city: Stanford University Press

<https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1515/9781503628243>

SCB, 2022, En fråga om tid (TID2021),

[https://www.scb.se/contentassets/4e98132b0b784a01b6e4762e909a6fa2/1e0103\\_2021a01\\_br\\_lebr2202.pdf](https://www.scb.se/contentassets/4e98132b0b784a01b6e4762e909a6fa2/1e0103_2021a01_br_lebr2202.pdf) Hämtad: 2022-05-09

Ve, Hildur. 1998. Socialisation. I Brante, Thomas; Andersen, Heine & Korsnes, Olav (red.). *Sociologiskt lexikon*. Stockholm: Universitetsforlaget. 296-298

Young, Iris Marion. 2000. *Genus som serialitet: Tankar om kvinnor som ett socialt kollektiv I Att kasta tjejkast*. Stockholm: Atlas. s.216-150